

*”Yliopisto on tieteellinen,
ammattikorkeakoulu keskittyy käytäntöön.
Amen.”*

Tutkimus Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon ja maisterin tutkinnon
suhteesta mielipidekeskusteluissa

Rea Sahlberg
Pro Gradu -tutkielma
Kasvatustieteen laitos
Turun yliopisto
16.01.2021

TURUN YLIOPISTO
Kasvatustieteiden laitos
SAHLBERG, REA:

"Yliopisto on tieteellinen, ammattikorkeakoulu keskittyy käytäntöön. Amen." Tutkimus Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon ja maisterin tutkinnon suhteesta mielipidekeskusteluissa.

Tutkielma, 75s.
Kasvatustiede
Tammikuu 2021

Tiivistelmä

Tämän tutkielman tarkoitus on selvittää, millainen suhde ylemmällä ammattikorkeakoulu (YAMK) -tutkinnolla ja maisterin tutkinnolla on verkkopalstojen julkisissa mielipidekeskusteluissa sekä millä perusteilla tutkintoja arvotetaan toisiinsa nähden näissä keskusteluissa. Tutkielmassa tarkastellaan tutkinnoista esitettyjä mielipiteitä ja vertailua tutkintojen paremmuudesta puolesta ja vastaan. Tarkastelun kohteena ovat erityisesti tutkintoja arvottavien mielipiteiden perustelut.

Tutkielman teoreettis-metodologisena lähestymistapana on laadullinen asennetutkimus. Laadullinen asennetutkimus on retoriseen sosiaalipsykologiaan pohjautuva konstruktivistinen lähestyistapa, joka on omiaan erityisesti argumentaation sosiaalisen rakentumisen tutkimiseen. Lähestymistapana on relationistinen asennekäsitys, jossa asenne käsitetään argumentaatiossa rakentuvana ilmiönä.

Verkkoympäristö ja sosiaalinen verkkoviestintä mahdollistavat monipuolisen ihmistenvälisen vuorovaikutuksen, jota voidaan tutkia monesta eri näkökulmasta. Tämän tutkielman aineisto koostuu viidestä eri mielipidekeskustelusta, jotka sijaitsevat kahden eri verkkoympäristön Aihe vapaa -keskustelufoorumilla. Keskustelut on käyty vuosien 2013 – 2020 välillä ja niissä on vaihtelevasti 18 - 800 kirjoitettua mielipidettä otsikon ja aloituskysymyksen tai -väittämän jälkeen. Valitsin nämä mielipidekeskustelut aineistooni monipuolisen sisällön perusteella. Käytän aineiston analyysinä teemoittelua, jonka avulla aineistosta löydetään samankaltaisuuksia ja usein toistuvia aiheita.

Aikaisempien tutkimusten perusteella YAMK-tutkinto on ollut altavastajaan asemassa verrattuna maisterin tutkintoon, ja edelleen osa mielipiteistä vahvistaa tätä näkemystä. Tämän tutkielmani tulosten perusteella väitän, että myös molemmiin puolista arvostusta löytyy. Mielipiteiden perusteella on selvästi ymmärrystä siitä, että molemmilla tutkinnoilla on paikkansa työelämässä. Yliopistosta ja ammattikorkeakoulusta valmistutaan eri ammatteihin ja tutkinnot harvoin kilpailevat työnhakutilanteessa keskenään. Tämän tutkielman perusteella YAMK-tutkinto on kuromassa kiinni maisterin tutkinnon etumatkaa tutkintojen arvostuksen näkökulmasta.

Asiasanat: asenne, arvottaminen, mielipide, ylempi ammattikorkeakoulu-tutkinto, maisterin tutkinto

Sisällysluettelo

1. Johdanto	1
2. Suomalaisen korkeakoulujärjestelmän lähihistoria ja nykytilanne	3
2.1 Bolognan prosessi ja duaalijärjestelmä	3
2.2 Ylempi ammattikorkeakoulu (YAMK)-tutkinto	8
2.3 YAMK-tutkinnon ja maisterin tutkinnon vertailua	12
3. Laadullinen asennetutkimus	16
3.1 Asenne	17
3.2 Mielenpide ja keskustelun vuorovaikutuksellinen rakentuminen.....	19
3.3 Arvo	22
4. Tutkimustehtävä, tutkimusaineisto ja menetelmälliset ratkaisut.....	24
4.1 Tutkimusaineisto.....	25
4.2 Teemoittelu aineiston analyysitapana.....	33
5. Tulokset	37
5.1 "Edes ylempi AMK ei vastaa maisteria".....	37
5.2 "Onko siis ylempi amk ja maisteri saman tasoisia tutkintoja?".....	40
5.3 "YAMK miksi kutsut itseäsi maisteriksi".....	42
5.4 "Rehellisesti: ovatko ammattikorkeakoulu ja yliopisto samanarvoisia?".....	49
5.5 "YAMK vai Maisteri?".....	55
5.6 Tulosten yhteenveto.....	57
5.6.1 YAMK-tutkinnon ja maisterin tutkinnon suhde mielipidekeskusteluissa.....	57
5.6.2 Ominaisuudet, joita YAMK-tutkinnossa arvostettiin.....	64
5.6.3 Ominaisuudet, joita maisterin tutkinnossa arvostettiin.....	65
6. Pohdinta.....	66
Lähteet.....	70
Aineistojen verkkosivustojen-osoitteet	75

1. Johdanto

Suomen korkeakoulutuksessa on kaksi väylää, toisesta valmistuu työelämälähtöiseen ja ammatilliseen ylempään ammattikorkeakoulu -tutkintoon ja toisesta akateemiseen ja tutkimukseen painottuvaan maisterin tutkintoon. Vuonna 2005 tapahtuneen korkeakoulujärjestelmän uudistuksen myötä ylemmät ammattikorkeakoulu -tutkinnot (jatkossa YAMK-tutkinnot) vakinaistettiin ja rinnastettiin maisterin tutkintoihin. Tätä kaksiväyläisyyttä kutsutaan Suomen korkeakoulupolitiikassa duaalimalliksi ja siten molemmat tutkinnot antavat pätevyyden ja niillä voi hakea samoihin työtehtäviin, jos työtehtävän tutkintovaatimuksena on ylempi korkeakoulututkinto. Tämä asetelma herättää keskustelua ja mielipiteitä puolesta ja vastaan.

Aiemmat tutkimukset YAMK-tutkinnon kilpailukyvystä suhteessa maisterin tutkintoon on tehty pääpiirtettäin siitä näkökulmasta miten YAMK-tutkinnon suorittaneet sijoittuvat työelämään. Esimerkiksi Ojalan (2017) väitöskirjassa on tutkittu YAMK -tutkinnon arvostusta ja tunnettavuutta sekä tehty vertailua YAMK-tutkinnon ja maisterin tutkinnon suhteesta työmarkkinoilla. YAMK-tutkinto on aiemmissa tutkimuksissa osoittautunut jäävänsä maisterin tutkinnon varjoon laadun, tunnettavuuden ja arvostuksen osalta. Tämä altavastajan asema on vaikuttanut myös tutkinnon koettuun heikompaan kilpailukykyyn työmarkkinoilla (Ojala & Isopahkala-Bouret 2015, 98). Kinoksen (2020) tuore väitöskirja on puolestaan tuottanut tietoa sosiaalialan YAMK-tutkinnon suorittaneiden sijoittumisesta työelämään, heidän osaamisestaan ja tutkinnon kehittämisen tarpeista muuttuvien toimintaympäristöjen näkökulmasta.

Asenteista YAMK- ja maisterin tutkintojen puolesta ja vastaan sekä tutkintojen suhteesta löytyy vasta hyvin vähän tutkimusta, joten tämä verkkokeskusteluiden mielipiteisiin perustuva tutkielmani toimii merkittävänä jatkumona aiemmille tutkintoja vertailevasta näkökulmasta tehdyille tutkimuksille.

Tämän tutkielman tarkoituksena on selvittää verkkokeskusteluiden mielipidekirjoituksista YAMK- ja maisterin tutkintojen suhdetta ja arvottamista, sekä millä perusteella tutkintoja arvotetaan paremmaksi toisiinsa nähden ja mihin ominaisuuksiin arvottaminen kohdentuu. Verkkokeskusteluiden perusteella aihe on ajankohtainen ja siitä on suuressa määrin ihmisillä tarvetta puhua. Asenteiden esiin tuominen tämän tutkielman tuloksina auttaa tutkintojen, varsinkin YAMK-tutkinnon kehittämistyötä ja tunnettavuuden lisäämistä sekä myös epäselkeyden vähentämistä.

Mielipiteiden tutkiminen on tärkeää, koska sen avulla saadaan käsitys tutkittavaa asiaa koskevasta asenteesta yhteiskunnassamme. Tutkimus on tärkeää myös siksi, koska mielipiteillä on väliä sekä niillä on näkyvä rooli yhteiskunnassamme. Verkkokeskusteluissa vallitsevia mielipiteitä voidaan joko vahvistaa kannattamalla kyseistä mielipidettä tai sitten asenteita on myös mahdollisuus muuttaa olemalla eri mieltä asiasta ja perustelemalla miksi näin on. Tutkijana minua kiinnostaa tämä aihe, koska koen pystyväni omalta osaltani tekemään tutkintojen suhdetta läpinäkyvämmäksi tuomalla asenteita esille tämän tutkielman avulla, hälventämään vääriä mielikuvia, poistamaan perusteettomia syytöksiä tutkinnoista puolin ja toisin sekä korostamaan tutkintojen tasa-arvoisuutta ja rinnastettavuutta tutkintojen erilaisuudesta ja vaatavuustasosta huolimatta.

Toisessa luvussa kerron pääperiaatteet Suomen korkeakoulujärjestelmän lähihistoriasta ja nykytilanteesta, esittelen myös tutkintojen tämän hetkistä suhdetta aikaisempien tutkimusten valossa. Kolmannessa luvussa avaan tutkielmani keskeisimmät käsitteet sekä teoreettiset lähtökohdat. Neljännessä luvussa avaan tutkimustehtävän ja menetelmälliset ratkaisut. Viidennessä luvussa kerron tutkielman tulokset.

2. Suomalaisen korkeakoulujärjestelmän lähihistoria ja nykytilanne

Tässä luvussa esittelen lyhyesti Suomen korkeakoulujärjestelmän lähihistoriaa ja nykytilannetta, kuten myös tutkintojen tämän hetkistä suhdetta aikaisempien tutkimusten valossa. Korkeakoulututkinnon suorittaminen on tullut mahdolliseksi yhä useammalle väestöstä sen jälkeen, kun ammattikorkeakoulujärjestelmä luotiin vuonna 1995, jonka lisäksi järjestelmää edelleen uudistettiin osana Bolognan prosessia (1998) vuonna 2005 Suomessa toteuttamalla kaksiportainen tutkintojärjestelmä sekä yliopistossa että ammattikorkeakoulussa. YAMK -tutkintojen vakinaistaminen puolestaan on mahdollistanut ammattikorkeakoulun suorittaneille väylän jatkaa opintoja ammattikorkeakoulussa maisteritasoisiin tutkintoihin (Ojala 2019, 19).

2.1 Bolognan prosessi ja duaalijärjestelmä

Bolognan julistus tarkoittaa prosessia, jonka tavoitteena on kehittää eurooppalaisittain kilpailukykyinen ja yhtenäinen korkeakoulutusalue taistelemaan Yhdysvaltojen ja Aasian kilpailukykyä ja vetovoimaa vastaan. Bolognan prosessi on saanut alkusysäyksen vuonna 1998 Sorbonnen yliopiston 800-vuotisjuhlassa Ranskan, Italian, Iso-Britannian ja Saksan korkeakouluministerien allekirjoitettua julistuksen, joka ydin oli eurooppalaisen korkeakoulujärjestelmän yhtenäistäminen. 29 Euroopan maan opetusministeriä allekirjoittivat julistuksen jo seuraavana vuonna ja vuonna 2005 julistukseen oli sitoutunut jo 45 Euroopan maata. (Ojala 2017, 24.) Prosessin päämääränä on ollut korkeakoulujärjestelmän yhtenäistäminen siten, että Euroopan maiden välillä ja rajojen yli olisi opiskelijoiden ja työvoiman helpompi ja joustavampi liikkua. Nimenomaan tutkintorakenteiden yhtenäistämisen on nähty tuovan ratkaisun kilpailukykyyn ja vahvistamaan yhteistyötä Euroopan maiden välillä. Prosessin päämääränä on myös ollut tutkintorakenteiden ja opintopistejärjestelmien yhtenäistäminen sekä alempien ja ylempien

korkeakoulututkintojen ja jatkotutkintojen vastavuoroinen tunnustaminen, jotka tukevat eurooppalaista korkeakoulujärjestelmän yhtenäistämistä. (Ojala 2017, 24.)

Suomen korkeakoulupolitiikka on sitoutunut rakentamaan Bolognan julistuksen pohjalta korkeakoulujärjestelmäämme, jonka perustana on duaalimalli, eli kaksi samanarvoista väylää suorittaa ylempi korkeakoulututkinto, yliopistot ja ammattikorkeakoulut. Yliopistoissa tapahtuvan akateemisen maisterin tutkinnon pääpaino on tieteellisessä tutkimuksessa ja siihen perustuvassa opetuksessa. Ammattikorkeakoulussa hankittava ylempi ammattikorkeakoulututkinto (YAMK) tarjoaa käytännönläheistä ja työelämän tarpeisiin vastaavaa koulutusta ja niiden erityisenä lakisääteisenä tehtävänä onkin harjoittaa työelämää ja aluekehitystä edistävää ja alueen elinkeinorakennetta uudistavaa soveltavaa tutkimus- ja kehittämistoimintaa. (Ojala, Isopahkala-Bouret & Haltia 2018, 3; Opetus- ja kulttuuriministeriö.)

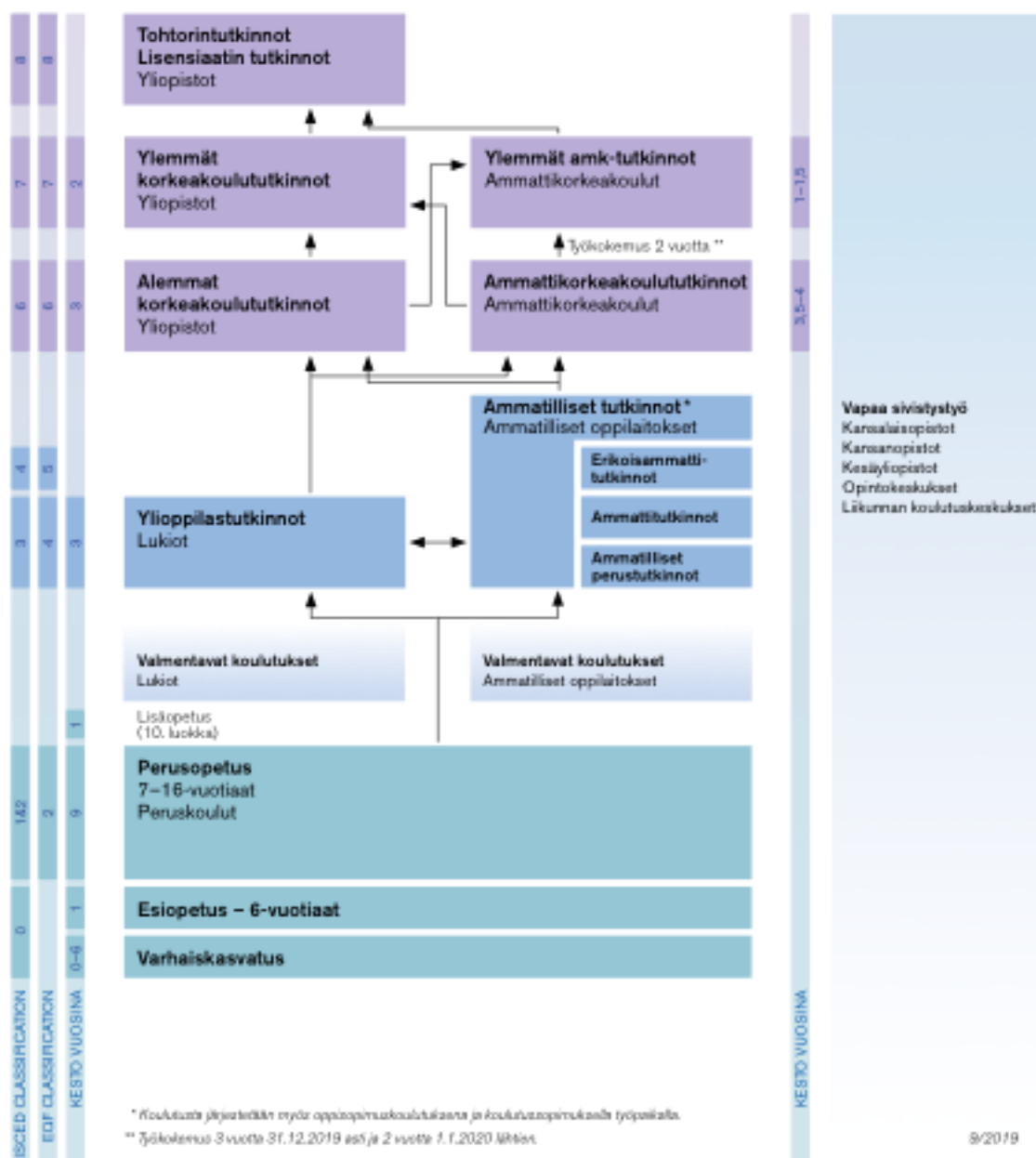
Tutkintojen osalta duaalimallin toteuttaminen ja 2005 voimaan tullut tutkinnonuudistus näkyi kolmivaiheisena yliopistossa siten, että tutkinto jakautuu entistä selkeämmin kolmevuotiseksi kandidaatin ja kaksivuotiseksi maisterin tutkinnoksi. Rakenteen kolmas vaihe on tohtorin tutkinto. Ammattikorkeakoulussa kandin tasoinen AMK on ollut jo aiemmin olemassa ja tutkinnonuudistuksen myötä näkyvin muutos puolestaan ammattikorkeakoulussa on noin kaksivuotinen YAMK-tutkinto. Uudistuksen yhtenä tavoitteena oli selkeyttää alemman ja ylemmän korkeakoulututkinnon, eli kandi - AMK ja maisteri - YAMK tasoja sekä mahdollistaa liikkuvuutta oppilaitosten välillä. (Kiesiläinen 2018.) Uudistus mahdollistaa ammattikorkeakoulun käyneille jatkaa opintoja YAMK-tutkinnon suorittamisella ja siten parantaa mahdollisuuksia sekä nousta kilpailemaan samalle tasolle ja samoista työpaikoista maisterin tutkinnon suorittaneiden kanssa. Uudistuksen tavoitteena oli myös poistaa koulutusväylien umpikujia, eli koulutusjärjestelmän uudistuksen jälkeen on mahdollisuus edetä myös ammattikorkeakoulusta tohtorin opintoihin (kuviot). (Isopahkala-Bouret 2018, 87; OKM 2019.)

Käytännössä tämä näkyvin muutos eli korkeakoulutuksen kaksivaiheisuus ennen tohtorin tutkintoa on jäänyt näennäiseksi yliopistossa, koska kandidin tutkinnosta ei ole tullut itsenäistä tutkintoa (Kiesiläinen 2018). Yliopistoon voi käytännössä hakea lukemaan suoraan maisterin tutkintoa, vaikka kandidin tutkinto ei ole valmis ja näin ollen maisterivaiheen paikat ovat varattu automaattisesti saman pääaineen kandeille. Koska pääaineen vaihtaminen on vaikeaa ja kandidivaiheen opinnot pitäisi aloittaa alusta, on liikkuvuus korkeakoulujen ja pääaineiden välillä käytännössä mahdotonta.

Ammattikorkeakoulun osalta YAMK-tutkinnon kaksivaiheisuus on huomattavasti selkeämpi, koska YAMK-tutkintoa suorittamaan voi hakea vasta suoritettuaan soveltuvan AMK-tutkinnon sekä sen lisäksi kahden vuoden työkokemuksen jälkeen. Tilastojen ja tutkimusten perusteella (Arene 2018) voidaan todeta ammattikorkeakouluissa uudistuksen kolmivaiheisuuden kaksi ensimmäistä vaihetta olleen käytännössä erittäin toimiva. Ammattikorkeakoulujen osalta uudistus ontuu puolestaan kolmannessa vaiheessa, eli lisensiaatin- ja tohtorin tutkintojen osalta (kuvio 1), joka onkin keskeisin ero ja heikkous yhteneväisessä korkeakoulujärjestelmässä, koska Suomen ammattikorkeakoulut eivät järjestä tohtorin tutkintoon valmistavia opintoja. (Ojala 2017, 24; OKM 2019.)

Tutkielmassani keskitytään vertailemaan YAMK-tutkintojen ja maisterin tutkintojen arvottamisesta viriäviä mielipiteitä ja asennetta, joten en avaa tohtorin tutkintoja tässä tutkielmassa tämän enempää, vaikka tohtorin tutkintoa sivutaankin aineistossani muutamia kertoja.

SUOMEN KOULUTUSJÄRJESTELMÄ

Kuvio 1. Suomen koulutusjärjestelmä (OKM 2019).

Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmana vuosina 2003-2008 oli vahvistaa ja säilyttää erillisinä ja omanlaisina vaihtoehtoina ammattikorkeakoulu- ja yliopistotutkinnot. Yliopiston tehtävänä on tutkimus ja tieteellisten tutkimusvalmiuksien opettaminen. Ammattikorkeakoulujen tehtävä opetuksessa puolestaan on huomioida työelämän tarpeet, työelämää palvelevan tutkimus- ja

kehittämistoiminnan toteuttaminen ja oman alueen työtoiminnan kehittäminen. Näissä painotuksissa ovat molemmat oppilaitokset myös hyvin onnistuneet. Näistä eroavaisuuksista huolimatta peräänkuulutetaan nimenomaan kokonaisuuden kehittämistä, ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen työnjakoa sekä yhteistyön selkeyttämistä (Kiesiläinen 2018).

Tutkintonimikkeiden yhtenäistämistä käydystä keskustelusta ja ammattikorkeakoulujen rehtorineuvoston (Arene ry) pyrkimyksistä vaikuttaa tutkintonimikkeiden yhtenäistämiseen huolimatta vain yliopistolla on edelleen oikeus antaa tutkintonimike maisteri. Kymmenen vuotta on tunnusteltu ammattikorkeakoulujen englanninkielisen Master-tason tutkintonimikkeen suomentamista maisteriksi, eli maisteri AMK (Arene 2016, 5). Yrityksistä huolimatta edelleenkin ammattikorkeakoulujen ylemmän korkeakoulututkinnon tutkintonimike on YAMK-tutkinto. Tämä käänkösongelma aiheuttaa sekaannusta mm. työelämässä, koska käytössä ovat eri tutkintonimikkeet, vaikka tutkintojen taso on sama, eli ovat rinnasteisia toisiinsa nähden ja ovat yhtä päteviä julkisia toimia haettaessa. Arene:n mukaan olisi myös Bologanan prosessin mukaista yhtenäistää samassa linjassa tutkintonimikkeitä tutkintorakenteen yhtenäistämisen ohella. (Isopahkala-Bouret 2018, 91; Vaitinen 2020.)

YAMK-tutkinnon englanninkielisen tutkintonimikkeen alku on Master, jota tarkennetaan alakohtaisesti, kuten tekniikan alalla Master of Engineering tai hoiva-alalla Master of Health Care. Yliopistossa, eli tiedekorkeakoulun maisterin tutkinnon englanninkielisessä tutkintonimikkeessä mainitaan Science tai Arts riippuen siitä onko humanistinen vai luonnontieteellinen ala kyseessä, eli valtiotieteen maisteri on englanniksi Master of Science tai filosofian maisteri Master of Arts. Liiketalouden alalta yliopistosta valmistunut kauppatieteiden maisteri sekä ammattikorkeakoulusta valmistunut tradenomi YAMK ovat vastaavia tutkintoja ja englanniksi molemmilla tutkinnoilla on sama nimike Master of Business Administration. Kovin montaa samalla nimikkeellä olevaa tutkintoa yliopistoista ja ammattikorkeakouluista ei vielä kuitenkaan löydy (Laakso 2013, 7.), mutta tämä yksikin riittää aiheuttamaan hämmennystä tutkintonimikkeiden linjauksesta entisestään.

2.2 Ylempi ammattikorkeakoulu (YAMK) -tutkinto

Korkeakoulututkinnon suorittaminen on tullut mahdolliseksi yhä useammalle yhteiskuntamme jäsenelle sen jälkeen, kun ammattikorkeakoulujärjestelmä luotiin vuonna 1995, jonka lisäksi järjestelmää edelleen uudistettiin vakinaistamalla YAMK-tutkinnot vuonna 2005. YAMK-tutkintojen vakinaistaminen on mahdollistanut maisteritasoisiin tutkintoihin etenemisen myös ammattikorkeakoulun suorittaneille. (Ojala ym. 2018, 1.)

YAMK-tutkinto on vielä melko nuori, vain noin 15 vuotta vanha. Se perustettiin 2000-luvun alkupuolella ja vakiintui nopeasti jo vuonna 2005. Mutta arvostus ja maine ovat edelleen luonnollisesti kasvuvaiheessa verrattuna maisterin tutkintoon, jolla on pitkä, vakiintunut ja korkeatasoinen maine. Tilastotiedon (Vipunen 2020) mukaan vuonna 2015 suoritettiin 2367 YAMK-tutkintoa, vuonna 2016 2517 tutkintoa, vuonna 2017 2754 tutkintoa, vuonna 2018 3117 tutkintoa ja vuonna 2019 3330 tutkintoa. Usean vuoden seurantaan tutkinnon suorittajien määrään per vuosi nojaten vuonna 2020 voisi realistisesti ennustaa tutkintojen määrän jäävän vielä kuitenkin reilusti alle 4000 suoritettua tutkintoa. (Ojala 2017, 37; Vipunen 2020.)

YAMK-tutkinto antaa mahdollisuuden ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneille syventää ammatillista osaamistaan työelämässä hankitun vähintään kahden vuoden kokemuksen jälkeen. YAMK-tutkintojen profiili on suunniteltu vastaamaan työelämän tarpeita ja siksi ne toteutetaan tiiviissä yhteistyössä työelämän kanssa. YAMK-tutkintojen ydin on työelämän kehittäminen ja yliopiston maisterin tutkintojen ydin on tutkimustyö. YAMK-tutkintojen määrä on tasaisessa nousussa, tähän mennessä kasvu on ollut karkeasti noin 200 kpl per vuosi. Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmän mukaan tarvetta ja mahdollisuuksia on enempäänkin ja nopeammin. Tutkintojen tunnettuus ja profiilin vahvistuminen on kasvanut työelämässä tutkintojen määrän lisääntymisen ansiosta vuosi vuodelta, mutta siitä huolimatta edelleen tutkinnon vahvistamiseen ja kehittämiseen tulisi kaikin tavoin edelleen panostaa. (OKM 2015; 83-84.)

YAMK-tutkinnon suorittaneiden määrä vuositasolla onkin kasvanut melko tasaisesti tutkinnon alkuajoista lähtien ja kaikkiaan YAMK-tutkinnon suorittaneita on vuosina 2010 - 2019 yhteensä 22 629 (Vipunen 2020). Arene:n kattavaan rekisteriaineistoon perustuvasta tutkimuksesta käy ilmi, että tutkintojen määrä vuositasolla on kasvanut melko tasaisesti tutkinnon perustamisesta lähtien. Siitä huolimatta Opetus- ja kulttuuriministeriön tutkimusryhmän asettama tavoite 4500 tutkintoa vuonna 2020 voi kuitenkin jonkin verran jäädä tavoitteestaan. (Arene 2016, 6; OKM 2015, 84)

YAMK-opinnoissa opiskellaan tiiviissä yhteistyössä työelämän kanssa. 1.1.2020 voimaan tulleen ammattikorkeakoululain mukaan hakijoilta vaaditaan kahden vuoden soveltuva työkokemus. Koulutus koostuu aidoista työelämäprojekteista ja niissä pääsee soveltamaan osaamista työelämässä jo opintojen aikana, joten kyse on myös jatkuvasta oppimisesta. Tutkinto on suunniteltu suoritettavan työn ohessa, esimerkiksi lähipäiviä saattaa kuukaudessa olla vain kolme. Tutkinto tuottaa saman kelpoisuuden julkisiin virkoihin kuin yliopistossa suoritettu maisterin tutkinto ja syventää asiantuntijuutta työmarkkinoilla. (Kuvio 1.)

YAMK-opinnot ovat tarkoitettu opiskelijoille, jotka haluavat kehittää itseään, asiantuntijuuttaan, ammattialaansa ja työtoimintaympäristöään. Opintoihin voi hakea, jos on suorittanut soveltuvan korkeakoulututkinnon ja sen lisäksi ollut soveltuvissa työtehtävissä vähintään kahden vuoden ajan tutkinnon suorittamisen jälkeen. Työelämälähtöisten opiskelijoiden oletetaan hallitsevan laajoja kokonaisuuksia ja YAMK-opinnoissa onkin tarkoitus syventää näitä ammattikorkeakoulu -tutkinnon jälkeistä työelämässä karttunutta osaamista. Tutkinto on suoritettavissa työn ohessa 1,5-3 vuodessa. YAMK-tutkinnon opiskelu koostuu työelämälähtöisistä tehtävistä, lähitapaamisista ja opinnäytetyön tekemisestä. Opinnoissa toteutetaan intensiivisiä lähitapaamisia sekä hyödynnetään myös virtuaalisia oppimisympäristöjä. (Opintopolku.fi.)

YAMK-tutkinnon rakenne koostuu riippuen alasta joko 60 tai 90 opintopisteen laajuisesta kokonaisuudesta. Painopisteet ja jaksokuvaukset hieman eroavat toisistaan eri korkeakoulujen välillä. Korkeakoulukohtaisia eroja on jonkin verran

opintojen rakenteessa sekä sisällöissä esimerkiksi pääkaupunkiseudulla Metropolian, Haaga-Helian ja Laurean välillä. YAMK-tutkinto antaa opiskelijalle valmiudet toimia vaativissa asiantuntija- kehitys- ja esimiestehtävissä yrityksissä, yhteisöissä ja julkishallinnossa sekä näyttöä työtoimintaympäristön analysointikyvystä ja muutosprojektien läpiviemisestä työelämäkontekstissa. Korkeakoulut markkinoivat YAMK-tutkintojen olevan omaleimaisia ja sisällöltään ainutlaatuisia, nimenomaan tulevaisuuden tarpeisiin tähtääviä. YAMK-tutkinto ylipäätään soveltuu hyvin erilaisiin urapolkuihin. (Opintopolku.fi; www.haaga-helia.fi; www.laurea.fi; www.metropolia.fi.)

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene:n keväällä 2016 toteuttaman selvityksen tavoitteena oli tehdä näkyväksi ja kehittää YAMK-tutkintojen profiilia työelämälähtöisinä ylempinä korkeakoulututkintoina. Aineisto on kerätty sähköisenä kyselynä keväällä 2016 ammattikorkeakoulujen opiskelijoilta ja alumneilta. Vastauksia tuli 26 ammattikorkeakoulusta yhteensä 922 ja tämä raportti on valmistunut 2018. (Arene 2016, 3.)

Arene:n selvitykseen perustuvan raportin mukaan YAMK-tutkinnoista työllistyminen on erinomaisella tasolla, vuonna 2016 valmistuneista 95 % on heti työelämässä ja työttömyysprosentti oli vain 2,3 %. YAMK-tutkinnon suorittaneet työllistyvät raportin mukaan myös kattavasti kaikille aloille, koulutustaan vastaaville aloille ja joka puolelle Suomea. Vakuuttavan korkea työllistyvyyden prosentti osoittaa myös sen, että hyvin pieni osuus valmistuneista siirtyy muihin opintoihin. Raportista tulee myös selväksi, että YAMK-koulutuksen työelämälähtöinen toteutus ja yritys yhteistyö edistävät tehokkaasti työllistymistä sekä vastaavasti aiheuttaa työpaikoilla uutta tietoa, osaamista ja innovaatiokykyä. Kyselyyn vastanneet YAMK-tutkinnon suorittajat ovat lähes yksimielisesti sitä mieltä, että työelämäyhteistyö on hyödyllistä. (Arene 2016, 20.)

Selvitykseen osallistuneet valmistuneet opiskelijat ja alumnit ovat antaneet erinomaisen palautteen YAMK-tutkinnoista, he kokivat koulutuksen arvokkaaksi, odotuksia paremmaksi ja tasoltaan kiitettäväksi. YAMK-tutkinto koettiin vastaavan erittäin hyvin myös työelämän tarpeita, asteikolla 1-5 (ei vastaa lainkaan - vastaa erinomaisesti) YAMK-tutkinto sai keskiarvoksi 3,72. Tämä on

luotettava ja realistinen tulos, koska opiskelijat ovat olleet jo valmiiksi työelämässä ja heillä on käsitys siitä, millaista osaamista työelämä tarvitsee. (Arene 2016, 22.)

YAMK-opintojen parhaiksi puoliksi Arene:n selvityksessä mainittiin aito työelämä- ja käytännönlähtöisyys, mutta myös joustava toteutus ja mahdollisuus suorittaa koulutus työn ohessa sai arvostusta. YAMK-opintojen monimuotototeutus, etäopiskelu ja joustavuus sekä työelämlähtöisyyden sekä työelämässä tehtävän kehitystyön vuoksi opiskelu on mahdollista työn ohessa. Tämän ansiosta YAMK-tutkinnon tutkimus- ja kehitystyön tulokset siirtyvät työelämään nopeasti opiskelijoiden mukana. Teoria, menetelmäopinnot ja ajantasaisuus tutkimustiedossa saivat myös kiitosta. Arene:n kyselyyn vastanneita pyydettiin kertomaan YAMK-tutkinnon vahvuuksista ja erityisen hyväksi koettuja ominaisuuksia:

- aito työelämä ja käytäntölähtöisyys
- joustavuus ja ammattimainen suhtautuminen opiskelijaan
- opetuksen ja koulutuksen taso
- ammattitaidon kehittäminen ja uusi tieto
- verkostoituminen ja kokemukset

Vähemmän vahvuuksiksi koettiin:

- monialaisuus
- oman urapolun edistäminen ja jatko-opintomahdollisuus
- teoreettinen tieto ja tutkimusmenetelmäopinnot
- kansainvälisyys
- jatkokoulutusmahdollisuus
- yhteiskunnallinen konteksti

Positiivista palautetta saivat myös opetuksen laatu, opetushenkilökunta ja vierailevat luennoitsijat sekä tyytyväisyyttä koettiin myös järjestelyiden osalta. (Arene 2016, 22.)

Arene:n kattavassa rekisteriaineistoon perustuvassa kotimaisessa tutkimuksessa on tarkasteltu vuonna 2018 YAMK-tutkintojen työmarkkinavaikutuksia yksilötasolla. Tutkimuksessa ei tullut ilmi työllisyyden osalta merkittäviä vaikutuksia, koska tutkinto suoritetaan pääsääntöisesti työssäkäynnin ohella. Edelleen vastavalmistuneiden työllisyysprosentti oli 95. Mittavin vaikutus YAMK-tutkinnon suorittamisella on ollut tulojen tasoon, tutkimukseen osallistujien palkkatulot vuodessa ovat noin 2900 euroa korkeammat viiden vuoden jälkeen kuin ei tutkinnon suorittaneiden (Böckerman, Haapanen & Jepsen 2019, 19).

2.3 YAMK-tutkinnon ja maisterin tutkinnon vertailua

Maisterin tutkinnon laajuus on 120 opintopistettä, joka on jonkin verran enemmän kuin esimerkiksi YAMK-opintojen 90 opintopistettä. Maisterin tutkinto perustuu huomattavasti enemmän tutkimusmenetelmä-opintoihin kuin YAMK-tutkinto. YAMK-opinnot ovat puolestaan keskittyneet kehittämiseen, johtajuuteen ja strategiseen ajatteluun. Maisterin tutkinnon ja YAMK-tutkinnon välillä on siis huomattavan suuri ero ja lähtökohtaisesti ne ovat ainutlaatuisia ja ihan omanlaisiansa tutkintoja, mutta siitä huolimatta ne tulisi arvottaa yhtä korkealle koulutustasolle (Isopahkala, Rantanen, Raji & Järveläinen 2011; 29).

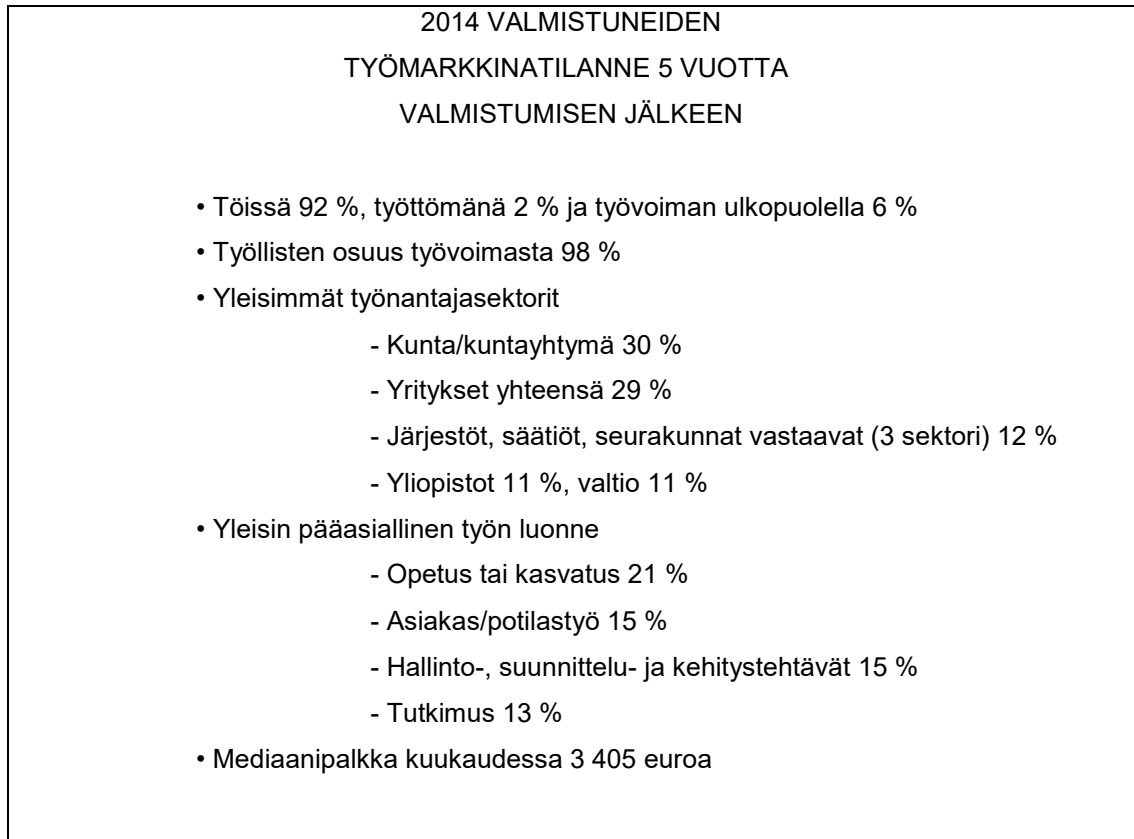
Yliopistossa voi suorittaa alempia eli kandidaatin ja ylempiä eli maisterin tutkintoja sekä myös tieteellisiä jatkotutkintoja eli lisensiaatin ja tohtorin tutkintoja. Kandidaatin tutkinto sisältää 180 op, joka suoritetaan noin kolmessa vuodessa ja maisterin tutkinto sisältää 120 op, joka suoritetaan keskimäärin kahdessa vuodessa. Yliopistoon haetaan edelleen perinteisesti suoraan opiskelemaan maisterin tutkintoa, mutta myös vain erillisiin maisterikoulutuksiin voi hakea yhteis- tai erillishaussa. (OKM). Siinä tapauksessa edellytyksenä on aiemmin suoritettu alempi korkeakoulututkinto (kandin) tutkinto hyvin arvosanoin. Yliopistot toteuttavat itsenäisesti tutkintojen sisältöjä, joten tutkintojen rakenteet ovat toisistaan poikkeavia ja painotukset ovat hieman erilaisia kussakin yliopistossa maisterin tutkinto sisältää alemman korkeakoulututkinnon jälkeen:

- syventäviä opintoja 15-20 op,
- opettajan pedagogiset opinnot tai työharjoittelu 25-35 opintopistettä
- sivuaine 25-35 opintopistettä
- valinnaisia opintoja 0-10 opintopistettä
- pro gradu -tutkielma 40 opintopistettä. (OKM.)

Työelämän markkinoilla kilpaillaan joiltain osin samoista työpaikoista YAMK- ja maisterin tutkinnoilla. Koska korkeakoulutettuja on työmarkkinoilla parhaillaan runsas määrä korkeakoulututkintojen ollessa Suomessa koulutuksen osalta tasa-arvoinen mahdollisuus kaikille, on vastaavasti kilpailukin työpaikoista tutkinnon perusteella tiukentunut. Rekrytointitilanteessa työnantajat eivät tiedä hakijoista oikeastaan vielä mitään pelkästään tutkintojen perusteella. Tutkinto ei kerro hakijasta riittävästi suhteessa haettavaan työpaikkaan, mutta työnantajat käyttävät tutkintoja rekrytointien ensimmäisenä seulana, olettaen että tutkinnon ansiosta työnhakijalla on koulutuksella hankittua tietynlaista perusosaamista ja -valmiuksia, joita kyseisessä työssä pärjäämiseen edellytetään. Tutkinto voidaan näin ollen todeta työnantajan näkökulmasta osaamisen tunnistamisen hahmottajana, koska se antaa työnantajalle rekrytointitilanteessa tietoa hakijan osaamisen tasosta ja alasta (Kinos 2020, 22-24). YAMK-tutkinnon kilpailukyvyistä ja tutkinnon tuottamasta osaamisesta on tehty tutkimus työnantajan näkökulmasta, Ojalan väitös vuodelta 2017 keskittyi tarkastelemaan YAMK-tutkintojen koulutuspoliittista merkitystä ja asemaa, sekä millainen on YAMK-tutkinnon kilpailuasema työmarkkinoilla suhteessa maisterin tutkintoon. (Ojala 2017, 50, 53.)

YAMK-tutkinnon tehneillä on loistava työllistymisprosentti, Arene ry:n vuonna 2016 teettämän selvityksen mukaan 95 % valmistuneista on heti työelämässä. Toki työllistymisprosenttiin vaikuttaa se, että YAMK-tutkinto tehdään vahvasti työelämälähtöisesti, hyvin usein työn ohessa ja yhteistyössä työelämän kanssa. Tämä pääpaino YAMK-tutkinnossa tuokin työpaikoille uutta potentiaalia kehittämistyölle ja sitä kautta vahvistaa YAMK-tutkinnon vakuuttavuutta ja

arvostusta. Helsingin yliopiston vuosittain tekemän kyselyn maistereiden työmarkkinatilanteesta perusteella 5 vuotta valmistumisen jälkeen maistereista on 92 % työelämässä, työttömänä 2 % ja työvoiman ulkopuolella 6 % (Helsingin yliopiston maisteriuraseuranta-raportti 2019). Maistereiden työttömyysprosentti on edellä mainitun tutkimuksen perusteella todella pieni.

Kuvio 2. Helsingin yliopiston maisteriuraseuranta-raportti 2019.

YAMK-tutkinnon suorittaneet ovat lähes täystyöllistettyjä, Arene:n 2019 suorittaman AMKista uralle -uraseurantakyselyn mukaan YAMK-tutkinnon viisi vuotta sitten suorittaneista noin yksi prosentti oli työttömänä. Maisterin tutkinnon suorittaneista puolestaan heti valmistumisen jälkeen työttömyyttä on kokenut jopa 36 %, joten YAMK-tutkinnon suorittaneet eivät ole tähän työllistymisprosentteihin perustuvassa näkökulmasta katsottuna altavastajaan asemassa maisterin tutkinnon suorittaneisiin. Työttömyysprosentit valmistumisen jälkeen kertovat, että YAMK-tutkinnon suorittaneet ovat työelämässä kiinnostavia, heillä on ylempi korkeakoulututkinto ja lisäksi heillä on työelämäkokemusta. Noston tässä yhteydessä ansaitsee seikat, että

vastavalmistuneet maisterit valmistuvat ilman pakollista työkokemusta ja mahdollisuutenaan hakea suoraan lukiosta maisterin tutkintoa suorittamaan toisin kuin YAMK-tutkinnon suorittajat, joilla pääsyvaatimuksena on soveltuva AMK-tutkinto ja kaksi vuotta työelämäkokemusta. YAMK-tutkinto on myös mahdollista suorittaa työn ohessa ja maisterin tutkinto ei niinkään ole mahdollista.

Vaikka yliopisto-opinnot ovat tieteelliseen tutkimukseen painottuneita ja valmistaa opiskelijoista oman tieteenalansa tutkijoita, eivät kaikki yliopistossa opiskelevat koe tutkimustyötä omakseen, saati että sitä olisi kaikille tarjolla. YAMK-tutkinnon suorittaneet saavat puolestaan valmiudet kehittää ja uudistaa yhteiskunnan työelämää. He ovat jo työelämässä suorittaessaan tutkintoa, joten työttömyys ei ole heille varsinainen ongelma eikä heillä välttämättä ole tavoitteena työpaikan vaihtaminenkaan vaan lähinnä työpaikan pysymisen varmistaminen YAMK-tutkinnon turvin mahdollisessa kilpailutilanteessa ja työuran epävakaisuudessa. (Laakso 2013, 18; Ojala 2017, 45.)

Ammattikorkeakoulussa opiskelleet kokevat myös luontevana jatkumona jatkaa opiskelua ylemmän tutkinnon saavuttamiseksi, kun taas maisterin tutkintoon tähdätään suoraan jo opintoihin hakeutumisvaiheessa. Ojala, Isopahkala-Bouret ja Haltia (2018) ovat tutkineet aihetta tutkinnon suorittaneiden työmarkkina-aseman muotoutumisen näkökulmasta. He tarkastelivat tutkimuksessaan minkälaiset tekijät määrittävät korkeakoulututkintojen ja niitä vastaavien ammatillisten asemien välistä suhdetta sekä tutkintojen suorittaneiden suhteellista asemaa työmarkkinoilla. Tutkimus on toteutettu aiemmista YAMK-tutkinnon ja maisterin tutkinnon välisestä vertailuasetelmasta tehdyistä laadullisista tutkimuksista poiketen tilastollisin menetelmin, joka käsitteellistää uudella tavalla aihetta ja antaa tietoa suuresta määrästä vastaajia. (Ojala ym. 2018, 1.)

Arene esittää maailman parhaan korkeakoululaitoksen kehittämiseksi edelleen korkeakoulujen työnjaon selkeyttämistä ja rakenteellisen uudistamisen jatkamista, tarkoittaen korkeakoulujen lukumäärän vähentämistä sekä myös laadullista alueellista tarkastelua. YAMK-tutkintoon valmistutaan nopeasti ja työelämään siirtyminen on tehokasta, sen vuoksi on tärkeää, että tutkinnot

palvelevat alueellisia elinkeinoja ja työelämää mahdollisimman hyvin. (Arene 2016; 91.) Uralla menestymisen näkökulmasta tehdyt tutkimukset ovat hyvin yleinen aihe (Ojala & Isopahkala-Bouret 2019, 219). YAMK-tutkinnon alueellisesta urakehityksestä ja uralla etenemisen esteisiin keskittyvässä tutkimuksessa Ojala ym. tarkastelivat mm. minkälaiset tekijät vaikeuttavat YAMK-tutkinnon suorittaneiden etenemistä uralla.

Kinoksen vuonna 2020 valmistunut väitös on tuorein YAMK-tutkinnon pärjäämisestä työmarkkinoilla -näkökulmasta tehty tutkimus, vaikkakaan ei varsinaisesti vertailuasemasta tehty tutkimus YAMK-tutkinnon ja maisterin tutkinnon suhteesta. Kinoksen (2020) tutkimus tarkastelee yksittäisen alan, sosionomi YAMK-tutkinnon näkökulmasta suorittaneiden sijoittumista työelämään, osaamista ja toimintaympäristön haasteita. Aikaisempi tutkimus YAMK-tutkinnon kilpailukykyisyydestä verrattuna maisterin tutkinnon suorittaneisiin on tehty Ojalan ja Isopahkala-Bouretin toimesta vuonna 2015 perustuen Ojalan väitöksen (2017) vuonna 2012 kerättyyn tutkimusaineistoon. He tarkastelivat tutkimuksessaan millaisena YAMK-tutkinnon suorittaneiden kilpailukykyisyys koetaan työmarkkinoilla ja miten YAMK-tutkinto koetaan tai arvioidaan suhteessa maisterin tutkinnon suorittaneisiin. Tutkimuksessa tarkasteltiin myös korkeakoulutettujen kilpailukykyisyyden tekijöitä työmarkkinoilla.

3. Laadullinen asennetutkimus

Tässä luvussa määrittelen tutkielmani käsitteet ja lähestymistavan. Laadullinen asennetutkimus koostuu teoreettisista oletuksista ja käytännön metodeista, joiden avulla pyritään erittelemään ja tulkitsemaan ihmisten kommentteista mitä ja miten he arvottavat asioita ja kiistakysymyksiä. Laadulliselle asennetutkimukselle olennaista on kiinnostus argumentaatioon ja kommentein ilmaistuun vuorovaikutukseen. Laadullinen asennetutkimus pohjautuu retoriseen sosiaalipsykologiaan ja omaa konstruktivistisen lähestymistavan. (Vesala & Rantanen 2007; 11.)

Laadullisen asennetutkimuksen toinen puoli koostuu tutkimuksen kohteena olevan varsinaisen kohteen arvottamisen tutkimuksesta ja tutkimuksen toinen puoli käsittää sen mihin kaikkeen arvottaminen liittyy tai ulottuu. Kohteen arvottaminen, joka on yleensä karkeasti ilmaistuna myönteinen tai kielteinen kohdetta kohtaan ilmenee henkilön asenteena puhuttaessa kohteesta. (Vesala ym. 2007; 18,19.)

3.1 Asenne

Asenne tarkoittaa relationistis-konstruktionistisesta näkökulmasta sitä, että joku arvottaa jotain jollain tavalla johonkin asemaan. Asennetta ollaan myös määritelty sosiologian näkökulmasta arvon subjektiiviseksi kumppaniksi, joka tarkoittaa yksilön omakohtaista kokemusta ilmiön arvottamisesta (Räty 1983, 5). Edellä mainittujen näkökulmien perusteella voidaan sanoa, että asenne on yksilön tapa nähdä kohde. Se on yksilölle, mutta myös ryhmälle todellisuutta, jolla on jonkinlainen merkityksellisyys. Asenne on myös paljon ristiriitaisuutta herättävä systeemi nimenomaan sen vuoksi, että se on hyvin subjektiivista, suhteellista ja kerroksellista tulkintaa. Siten asenne liittyy myös sosiaalisen identiteetin muodostumiseen sekä sosiaaliseen vertailuun (Räty 1983, 25).

Asennetta käsitteenä on kautta aikojen tulkittu monella eri tavalla eri teoreettisista ja käyttötarkoituksen mukaisista lähtökohdista. Asenteella on myös sekä valtavirtaan liittyviä tulkintoja, että vähemmän kannatettuihin lähtökohtiin sopivia piirteitä. Asenne käsitteenä on hyvin joustava, sitä voidaan soveltaa hyvin yksilöllisesti, jopa eristettyyn yksilöön että laajoihin kulttuurisiin joukkoihin. Asennekäsitteen laajan käyttökelpoisuuden vuoksi laadullisessa asennetutkimuksessa asenne -käsitteen käyttö ei kohdistu pelkästään yksilöön eikä tiettyihin joukkoihin, eikä rajaa sisäiseen tai ulkoiseen näkökulmaan. Laadullinen asennetutkimus on pääasiassa kiinnostunut puolesta ja vastaan kommentaateista ja argumentaatiosta vuorovaikutuksessa. (Vesala ym. 2007; 16.)

Asennekäsitteellä on pitkä, mutta kehitysrikas historia. En avaa käsitteen historiaa kovin kauaksi, lähinnä vain pääpiirteittäin 1970 -luvulta alkaen, jolloin ensimmäisiä varsinaisia asennetutkimuksiakin on ryhdytty tekemään. 1970 -luvun kritiikki käsittelemällä asennetta pelkästään psykologisen näkökulman valossa on nykypäivään mennessä jo hyvinkin poistunut tai vähintäänkin näkökulma laajentunut huomattavasti. Psykologian näkökulmasta asenne keskittyy pääpiirteittäin teoreettiseen eristäytymisen ja sisäisenä ominaisuutena olemiseen. Teoreettisuudella tarkoitetaan tässä yhteydessä sitä, että asennetta voidaan tulkita lähinnä suuntaa-antavana käyttäytymisen todennäköisyytenä tai hypoteettisena konstruktiona. Sosiaalipsykologisenä käsitteenä asenne puolestaan ymmärretään jatkuvan muutoksen alla olevana vuorovaikutustilanteessa ilmenevänä käsitteenä. (Räty 1983, 1.)

Laadullisen asennekäsitteilyn lähtökohta on, että asenne on tärkeä sosiaalipsykologinen käsite. Se tarkoittaa sitä, että asennekäsitteilyä ei määritellä jonkin tietyn ominaisuuden perusteella, vaan otetaan huomioon yksilö ryhmän jäsenenä ja sosiaalisen ympäristön vaikutusta yksilöön. Täten aineistossa on tunnistettavissa monenlaisia asenteita, harvoin vain yhdenlaista asennetta koska varsinkin mielipidekirjoituksissa on yleensä kiistakysymys, jota perustellaan ja siihen otetaan kantaa. (Vesala ym. 2007, 39.)

Asenteen mittaaminen asteikolla on suosittu, mutta suppea tapa sekä näkökulma käsitellä asennetta tutkimuksessa. Suppeaa puolesta ja vastaan- asetelmaa on kuitenkin havaittavissa aineistona käyttämissäni verkkokeskusteluissa. Tosin aineistossa varsinaisia numeerisia pistemääriä ei ole annettu, mutta kirjoitettu mielipide on selkeästi asian puolesta ja vastaan, mielipiteissä oli myös niin sanottu en tiedä -vastaus, eli vastakkainasettelu oli samantekevää tai se nähtiin turhana. Asenteen mittaaminen asteikolla on oikeastaan mahdollista realistisesti vain jos on olemassa yhteismitallisia asenteita (Räty 1983, 6). Yhteismitallisia asenteita ei kuitenkaan voida todistaa olevan olemassa asennekäsitteen monikerroksellisuuden ja vuorovaikutuksellisuuden vuoksi.

Asenne on vain siis eräs mahdollinen tulkintänäkökulma, jonka avulla perusteltuja ja kommentoituja mielipiteitä voi laadullisessa asennetutkimuksessa

tulkita. Myönteinen tai kielteinen suunta on asenteen normaali perusjako, kuten myös tässäkin tutkielmassa asenne tulkitaan myönteiseksi tai kielteiseksi suhtautumistavaksi johonkin yksilölle merkitykselliseen asiaan, josta kiistellään mielipidekeskusteluissa. Laadullisessa asennetutkimuksessa asenne -käsite perustuu pääasiassa ajatukseen ihmisen sisällä olevaksi rakenteeksi, se voidaan määritellä myös ihmisen ja sosiaalisen ympäristön suhteena (Vesala ym. 2007,15). Mattinen (1995, 113) on samoilla linjoilla Vesalan kanssa ja kuvailee viisaiden kirjojen mukaan asenteen syntyvän yhdessä yksilön tiedoista, tunteista ja elämäkokemuksesta. Hän kertoo persoonallisuuden olevan 90 % asennetta ja siihen perustuen voidaan karkeasti todeta, että yksilö on ilmaissut asenteensa jo ennen kuin on sanonut sanaakaan. Tieto ja kokemus vaikuttavat todennäköisesti asenteen muotoutumiseen, eli asenne ei ole välttämättä pysyvä tila. Mattinen (1995, 113) myös kertoo, että yksilöillä on valtaa omaan asenteeseen, sitä voi johdatella tahdonvoimalla tiettyyn suuntaan tai tietoisesti ylläpitää, esimerkiksi positiivista asennetta. Tähän perustuu myös mielipidekirjoitukset, niillä pyritään vaikuttamaan lukijoiden mielipiteeseen ja asenteeseen sekä saamaan kannatusta esitetylle näkökulmalle. Joka tapauksessa olemme varmaan samaa mieltä siitä, että asenne kertoo asioista jotain, mitä kannattaa tutkia tarkemmin.

3.2 Mielipide ja keskustelun vuorovaikutuksellinen rakentuminen

Laadullisen asennetutkimuksen avulla voidaan eritellä ja tulkita sitä, mitä ja miten ihmiset arvottavat asioita kommentoidessaan niitä. Usein asiat ovat ainakin jonkin verran kiistanalaisia, joita kommentoidaan puolesta tai vastaan. Laadullinen asennetutkimus nojaa vahvasti diskurssianalyysin lähtökohtiin, molemmat metodit keskittyvät argumentaation analysoimiseen ja tulkitsemiseen asiayhteyksissään. Laadullinen asennetutkimus omaa kuitenkin omanlaisensa empiirisen metodiikan, joka koostuu argumentaatioaineistoista sekä niiden analysoimisesta. Argumentaatioaineisto, eli tässä tutkielmassa mielipidekeskustelut, koostuvat kommentoimalla kirjoitetuista kannanotoista, perusteluista ja selonteoista puolesta ja vastaan. (Vesala ym. 2007; 11.)

Käytän tässä tutkielmassa mielipidekeskusteluiden kirjoituksista käsitettä mielipide. Mielipiteen ollessa yksi tämän tutkielman oleellisimmista käsitteistä, on aiheellista selkeyttää tekemääni päätöstä. Kommentti tai argumentti olisivat saattaneet myös toimia tässä yhteydessä ja rajaa onkin vaikea vetää toimintatavan ja synonyymien perusteella. Mielipide kuvaa mielestäni parhaiten mielipidekeskusteluun jätettyä kirjoitusta, koska se mielletään kirjoittajan henkilökohtaiseksi näkemykseksi aiheesta, josta hän itse tekee päätöksen kirjoittaa ja tuoda julki henkilökohtaisen mielipiteensä keskusteluun. Kirjoittaja vastaa kommentoimalla esitettyyn asiaan, ilmaisee oman kantansa tai kyseenalaistaa toisen kirjoittajan mielipiteen. Mielipidekirjoitukselle on ominaista keskustelevuus ja vuorovaikutteinen toiminta ja mielipiteeseen kuuluu oleellisena osana myös perustelu. (Torppa 2014, 141.) Mielipiteen, argumentin ja kommentin suhde on läheinen. Kommentti ja argumentti mielletään enemmän yleisesti hyväksytyyn yhteiskunnan toimintatapaan, joka on kantaa otettavan asian kannatus, selitys tai asiasisällön oikeellisuuden varmistus tai oikaisu, eli tässä tutkielmassa lähinnä mielipiteen jättämistapa (Kakkuri-Knuutila & Halonen 2003, 60). Mielipiteestä selviää usein kirjoittajan asenne, joka on myös oleellinen käsite tutkielmassani ja esitelty edellä.

Mielipide nähdään vuorovaikutuksellisenä käsitteenä. Kirjoitettu mielipide on yleisellä tasolla sidoksissa aikaan ja paikkaan suhteessa siihen mitä yhteiskunnassa on meneillään, mikä on ajan henki ja miten asioita käsitellään. Kukin teksti on siten vuorovaikutuksessa ympäristöön ja sen irrottaminen kontekstistään ei onnistu järkevästi, varsinkaan mielipiteiden ollessa kysymyksessä, koska vuorovaikutus on mielipidekirjoituksissa oleellista ja erittäin hetkeen sidottua. Mielipiteen lukija ei kohtaa siis pelkästään vain irrallista tekstiä, vaan hän sujahtaa mukaan yhteiskunnan ajan henkeen, kirjoittavien henkilöiden vuorovaikutukseen ja lukijan itsessään muodostuvaan sisäiseen kerroksellisuuteen. (Lehtonen 2000, 159) Vuorovaikutus muodostuu siis joukosta eri tekijöistä yhtäaikaisesti, kirjoittaja, aika, paikka, yhteiskunnallinen tilanne, yhteiskunnallinen rakenne, asenne, arviointi- ja arvostusraamit, muutamia mainitakseni. Verkkokeskustelu ympäristöt ovat lähtökohtaisesti juuri se väline,

joka mahdollistaa erinomaisesti omalta osaltaan vuorovaikutusta ja ajankohtaista keskustelua (Laaksonen & Matikainen 2013, 195).

Mielipiteiden tutkiminen on nykypäivänä hyvin yleistä yhteiskunnassamme, se on myös hyvin tärkeää, koska sen perusteella muodostuu asiasisältöä, jota joukkotiedotuksessa meille annetaan. Sen vuoksi on myös erittäin tärkeää, että tutkimuksiin annetut mielipiteet olisivat mahdollisimman luotettavia, koska tutkimus ja tutkimustieto ovat keino, jolla saamme lisää tietoa ja jonka turvin voimme rakentaa maailmankuvaamme luotettavimmin. Tutkimus on tärkeää myös siksi, että sen avulla saadaan käsitys jotakin asiaa koskevasta asenteesta ja mielipiteestä. Kun mielipiteet ovat kerätty ja tutkittu, palautetaan tieto tehokkaasti takaisin tutkitulle joukolle. Näin alkaa mielipiteen vahvistaminen. Sen lisäksi, että mielipiteitä tutkitaan ja tehdään erilaisia mielipidemittauksia ahkerasti, saavat mielipiteet yhteiskunnassamme melko näkyvän sijan julkisuudessa. Karkea esimerkki mielipiteen vahvistamisesta kohti yhteiskunnan yleistä mielipidettä: tutkielmaani sivuavaa aihetta on tutkittu (Ojala 2017), tuloksista on viestitty tutkittaville ja yhteiskunnalle takaisin, jolloin mahdollisuus enemmistön mielipiteiden vahvistumiselle aukeaa, aiheesta kirjoitellaan mielipidepalstoilla, aihetta kommentoidaan ja kirjoitetaan lisää mielipiteitä, osa kirjoittajista esittää myös faktaa ja Suomen lakia, mutta tutkimuksen tulosten julkisen kannattamisen ansiosta asenne ja mielipiteet vahvistuvat tiettyyn suuntaan. Syntyneitä kehää voidaan toistaa ja toistaa, ja näin saadaan mahdollisuus muuttaa asenteita ja mielipiteitä tiettyyn suuntaan ja tiettyyn pisteeseen asti. Tämän johdosta päästään lähelle yhteistä mielipidettä, eli yhteiskunnan julkista käsitystä. (Suhonen 2006, 255-257.)

Kun yhteiskunnassa tai yhteisössä vallitsee kovin vahva tai vakiintunut mielipide, on haasteellista olla eri mieltä asioista. Yleistä mielipidettä vastaan oleva saattaa olla hiljaa pelosta joutua eristetyksi yhteisöstään ja joutua silmätikuksi (Hakala & Vesa 2013, 224). Eräs vaikuttavin tekijä mielipidekeskusteluissa onkin kuinka julkinen ja avoin keskustelu on mielipidekirjoittajien identiteetin osalta, eli mitä tietoja kirjoittajasta on kaikkien näkyvillä. Vuorovaikutus verkkokeskusteluissa voi perustua joko omalla nimellä esiintymiseen (Facebook) ja vaatimukseen tunnistautua ennen kommenttien hyväksymistä tai erilaisten nimimerkkien taakse

tai jopa täysin anonyymina. Nimimerkin taakse on mahdollista kehitellä oikeastaan millaisen verkkoidentiteetin tahansa ja voi olla aika hauskaakin toimintaa, jos itsensä rinnalla on kirjoittajapersoona. Anonyymiyden turvin identiteettiä ei ole puolestaan julkisesti lainkaan olemassa. Vuorovaikutuksellisuus mielipidekeskusteluissa rakentuu myös mielipideketjujen muotojen kautta. Verkkokeskusteluiden tekninen rakenne, rakenteellinen systemaattisuus ja puhetapa ovat nykyään jo hyvin vakiintuneita. Niiden sisälle rakentuu erilasia yhteisöjä, jotka muodostuvat ihmisiä yhdistävien asioiden perusteella, kuten esimerkiksi ajankohtaisten asioiden, harrastuneisuuden ja kiinnostuksen, kulttuuristen seikkojen, yhteisöllisyyden, yhteiskunnallisten kontekstien mukaan. (Laaksonen ym. 2013, 199.)

3.3 Arvo

Arvo viittaa yleisimmin hintaan, mutta ilmiön tai asian arvo ymmärretään myös päämääränä, kuten jonain yhteiskunnan toivottuna asiana tai käyttäytymisenä, mutta myös yksilölle merkittävänä asiana. Arvoa ei voida määrittellä yksiselitteisesti, koska yksilön ja yhteiskunnan sekä niiden välillä ja sisällä arvojen välillä voi olla ristiriitoja, mutta pääasiassa arvo ymmärretään positiivisena suuntana jota tavoitella. Tässä tutkielmassa tutkinnon arvo tarkoittaa merkityksellisyyttä mielipiteen kirjoittajalle. Kun jokin asia koetaan merkitykselliseksi, sillä on silloin jotain arvoa kyseiselle yksilölle. Samalla tekstillä ja merkityksillä voi olla monta eri tulkintaa, koska sama teksti voidaan tulkita monesta eli näkökulmasta, esimerkiksi psykologisesta, sosiaalisesta tai kulttuurisesta kontekstista. Merkitykset ja arvot ovat yksilöille ja yhteisöille konkreettisia konteksteissaan, kuten instituutioissa, sosiaalisissa suhteissa, uskomusjärjestelmissä, tavoissa ja tottumuksissa. (Lehtonen 2000; 17.)

Mielipidekirjoitusten vuorovaikutus syntyy yhdessä kirjoittajan ja tekstin kanssa tietystä yhteisessä hetkessä, sitä ei ole olemassa ennen tai jälkeen tai ilman kirjoittajaa tai ilman tekstiä. Tässä tapauksessa tilanteeseen liittyy oleellisesti myös lukija. Kaikkien aineistonani olevien mielipidekirjoitusten lukijat eivät jätä

tekstiä jälkeensä, mutta silti he ovat osallisia kontekstiin, jossa yksilö ja teksti kohtaavat. Vuorovaikutus liittyy myös toiminto miten lukija kohtaa tekstin ja miten sisäinen kerroksellisuus kehittyy, millaisia merkityksiä paikka, asiat, tekstit ja vuorovaikutus yksilön mielessä muodostaa. Tekstit eivät siis synny tyhjiössä, eivätkä ole merkityksettömiä mistään näkökulmasta. Pyrkimys kontekstin häivyttämiseen on kuitenkin yleistä, varsinkin tieteelliseksi luokitelluissa teksteissä. (Lehtonen 2000, 160.) Myös tutkielmani aineistona käytetyissä mielipidekirjoituksissa on tätä häivyttämistä olemassa, koska emme tiedä mitään tekstin takana olevasta kirjoittajasta, voimme ainoastaan vai arvailla ja päätellä jotain hänen asenteestaan. Tässä aineistossa teknologia ja verkossa tapahtuva kirjoittaminen mahdollistaa kirjoittajan olemisen pois lukijan näköpiiristä.

Arvot ovat käsitteellisiä, eli jokin asia pyritään käsittämään sen arvon ja merkityksen kautta, jonka taustalla puolestaan vaikuttaa yksilön jonkinasteinen tai -perustainen luokittelu. Esimerkiksi koulutusmyönteisessä tai koulutusta arvostavassa yhteiskunnassa tutkinnolla on tietynlainen arvo itsessään (Ojala ym. 2018, 3). Yksilöille on muodostunut arvojärjestelmä, eli tavat joilla he arvioivat itseään, ympäristöään ja muita ihmisiä. Arvottamisen voi ymmärtää myös persoonallisuudeksi, koska jokaisella yksilöllä on oma tapansa arvottaa ympäristöään oman kokemuksensa näkökulmasta, vaikutuksen tehneet tapahtumat ja kerroksellisen historian ansiosta asenne on muodostunut jonkinlaiseksi. (Räty 1983, 39). Esimerkiksi rodullisesti ennakkoluuloiset valkoiset yksilöt korostavat valkoisen ja mustan ihonvärin erosta johtuvia fyysisten ja muiden piirteiden eroja enemmän kuin ei-ennakkoluuloiset yksilöt. Tai kuten akateemisen tutkinnon omaavat yksilöt arvottavat maisterin tutkinnon korkeammalle kuin YAMK-tutkinnon. (Räty 1983, 38; Ojala 2017, 117)

Arvot ovat myös hieman arkisemmin kuvailtuna yksilöiden makuasioita ja mieltymyksiä, jotka heijastuvat yksilön henkilökohtaiseen asenteeseen. Varsinkin tässä tutkielmassa arvot ovat viime kädessä nimenomaan makuasioiden ja merkitysten kaltaisia ihmisistä itsestään riippuvaisia seikkoja. Tämän tutkielman aineiston kirjoittajien anonyymiys antaa mahdollisuuden todella rohkeaan kirjoittamiseen omasta mielipiteestä tai jopa provosoida tai haastaa muita kirjoittajia riitelemään arvoista. Näin ollen tässä aineistossa olevia asenteita

koskevia arvoristiriitoja on mahdotonta ratkaista eikä se ole tämän tutkielman tavoitekaan. Myös siitäkin syystä edellä mainitut ratkaisut ovat mahdottomia, että aineistoon ei voi saada enää tarkennuksia, koska aineisto on kirjoitettu menneisyydessä ja asiat ovat jo sanottu, joten tutkija ei ole myöskään voinut niitä ohjailla suuntaan tai toiseen.

4. Tutkimustehtävä, tutkimusaineisto ja menetelmälliset ratkaisut

Tämä tutkielma tarkastelee verkkoympäristössä käytyjä julkisia mielipidekirjoituksia YAMK-tutkinnon ja maisterin tutkinnon suhteesta sekä mielipiteistä niiden paremmuudesta eri näkökulmista puolesta ja vastaan. Lisäksi tarkastelen mitä ominaisuuksia tutkinnoissa arvostetaan. Mielipidekirjoituksiin perustuvaa YAMK- ja maisterin tutkintojen suhteen tutkimusta ei ole aiemmin tehty, joten siksi tämä tutkielmani on asennetutkimuksena aiheesta merkityksellinen. Mielipidekirjoituksissa erilaiset asenteet tulevat hyvin esille näkökulmasta riippuen, kuten tässäkin aineistossa löytyy selkeät puolesta ja vastaan asetelmat eri teemoista. Voin kuitenkin jonkin verran peilata tutkielmani tuloksia aiempiin tutkimuksiin ja artikkeleihin YAMK-tutkinnon kilpailukykyisyydestä esim. työmarkkinoilla suhteessa maisterin tutkinnon suorittaneisiin. Aiemmissä tutkimuksissa ja artikkeleissa on todettu, että YAMK-tutkinto on osoittautunut jäävänsä maisterin tutkinnon varjoon laadun, tunnettavuuden ja arvostuksen osalta. Tämä YAMK-tutkinnon altavastajan asema on vaikuttanut myös tutkinnon koettuun heikompaan kilpailukykyyn työmarkkinoilla. (Ojala 2017, Isopahkala-Bourget 2015). Tutkimuskysymykseni tässä tutkielmassa ovat:

1. Millainen suhde YAMK-tutkinnolla ja maisterin tutkinnolla on verkkopalstoilla käydyissä mielipidekeskusteluissa?
2. Mitä ominaisuuksia YAMK-tutkinnoissa ja maisterin tutkinnoissa arvostetaan ja vertaillaan mielipidekeskusteluissa?

Vaikka aiempi tutkimustulos antaa lähtökohdan tutkielmaani YAMK-tutkinnon ja maisterin tutkinnon paremmuusjärjestykseen laittamisesta ja tutkimuskysymyksenä itsessään sisältää selkeän oletuksen vastakainasettelusta ja mielipiteistä puolesta ja vastaan, en tarkoita tutkintojen suhteella tässä tutkielmassa vain paremmuusjärjestykseen laittamista vaan kiinnostuksen kohteena ovat kaikki näkökulmat, myöhemmin teemat, joiden perusteella aineistoni mielipidekirjoituksessa tutkintoja vertaillaan ja arvostetaan.

4.1 Tutkimusaineisto

Yhä useamman tutkijan ja opinnäytetyön tekijän konteksti on internet, jota yleisemmin nykyään tuttavallisemmin verkoksi kutsutaan. Verkossa tai verkosta erityyppisten aineistojen kerääminen on kätevää ja se sopii hyvin kulttuuristamme ja yhteiskunastamme kiinnostuneille tutkimuksen tekijöille. Viestintäteknologian kehittyminen, älypuhelimien yleistymisen ja verkossa toimiminen sekä langaton tiedonsiirto varsinkin länsimaisessa kontekstissä on tullut mahdolliseksi kaikille, missä ja milloin tahansa sekä kaikkien saataville. Siitä on tullut meidän arkielämää ja länsimaisen yhteiskunnan normaalia toimintaa. (Laaksonen, Matikainen & Tikka 2013, 9.)

Verkkoympäristö ja sosiaalinen verkkoviestintä antavat nykyään mahdollisuuden monipuoliseen ihmistenväliseen vuorovaikutukseen. Verkkoympäristössä tutkimusta tehdään yleisemmin joko ihmisten välisessä tai verkkoympäristöjen välisessä vuorovaikutuksessa. Verkkovuorovaikutuksen tutkimus on lähtenyt liikkeelle jo 1970-luvulla, jolloin vuorovaikutus oli lähinnä tietokonevälitteistä viestintää. Tietokonevälitteisellä vuorovaikutuksella tarkoitetaan erilaisia teknologioita, joiden avulla ihmiset jakoivat informaatiota ja toteuttivat vuorovaikutteista viestintää. Tietokonevälitteisen viestinnän tutkimus oli pääasiassa keskittynyt tekstipohjaisen viestintään, vaikka käsite sisältää käytännössä kaiken tietokoneella tapahtuvan viestinnän. Teknologian kehittyminen on aiheuttanut käsitteen edelleen laajenemisen kuten myös

verkossa tai verkon avulla tehtävän tutkimuksen lisääntymisen. (Laaksonen ym. 2013, 193.) Teknologian kehittyminen mahdollisti mm. kuvan ja äänen tulemista mukaan verkkovuorovaikutukseen, joka näkyy esimerkiksi peliympäristöjen kehittymisenä sekä blogien ja ihmisten sosiaalisen verkostoitumisen lisääntymisenä.

Avaan sosiaalisen median käsitettä vain siinä määrin kuin se tässä kontekstissa on tarpeellista tutkielmani näkökulmasta. Sosiaalisella medialla tarkoitetaan erilaisia verkkopohjaisia sovelluksia ja verkkoviestintäympäristöjä, joissa käyttäjillä on mahdollisuus viestiä sekä luoda ja jakaa monenlaista sisältöä yleisölleen ja vastaanottajilleen. Sosiaalinen media on vuorovaikutteista ja käyttäjälähtöistä, jonka ansiosta sosiaalisen median eri sovellukset (mm. Facebook, Twitter, Instagram) kasvattavat edelleen suosiotaan ja monipuolistavat toimintojaan. Saman sovelluksen sisältä löytyy sekä yksityisen että julkisen viestinnän muotoja, jonka ansiosta käyttäjät voivat rajata esimerkiksi omaa yksityisyyttään ja määritellä julkisuuden rajoja. Tästä verkkoympäristön välineenä toimimisen näkökulmasta ja sisällöllisen kehittymisen sekä näiden mahdollisuuksista johtuen tutkimuksellisenkin näkökulman on aiheellista kehittyä ja lisääntyä. (Laaksonen ym. 2013, 194.)

Tilastokeskuksen mukaan neljä viidestä 16–89 -vuotiaasta suomalaisesta (79 %) käytti internetiä useasti päivässä vuonna 2019. Alle 45-vuotiaista niin tekivät lähes kaikki, mutta 65–74-vuotiaista osuus oli 57 % ja 75–89-vuotiaista 23 %. Internetin käyttäjien osuus koko 16-89-vuotiaasta väestöstä oli 90 %. Yleisimmin suomalaiset käyttävät internetiä matkapuhelimellaan (80 %). Internetin käytöllä tarkoitetaan esimerkiksi verkko- tai internet-yhteisöpalveluiden tarjoamaa mahdollisuutta ihmisten välisien suhteiden muodostamiseen ja ylläpitämiseen tietoverkon kautta. Yhteisöpalveluihin lukeutuu kirjoitetun ja sanotun viestinnän lisäksi kuvien, videoiden, informaation ja materiaalin jakamista. (Tilastokeskus 2019.)

Tutkielmani aineisto koostuu verkkokeskusteluista, joka ovat eräs tyypillisin ja käytetyin verkossa oleva sosiaalisen median toimintaympäristö ja jossa on mahdollista tapahtua instituutiosta vapaata toimintaa ja julkista vuorovaikutteista

kommunikaatiota. Laaksonen ym. 2013 esittelevät muutamia määrittely-yhdistelmiä mitä verkolla ymmärretään verkkopohjaisessa tutkimuksessa. Ensinnäkin verkko voi olla väline, osa erilaista sosiokulttuurista ilmiötä tai internet-ilmiö, toisekseen verkko voidaan ymmärtää välineenä, mediana ja tilana. Kolmas vaihtoehto on, että verkko itsessään voi olla tutkimuksen väline, lähde, paikka tai kohde. Kaikissa edellämainituissa teoreettisissa esimerkeissä verkon toimintaympäristö nähdään melko yhtenäisesti. Verkko on väline silloin kun aineisto, esimerkiksi verkkokysely kerätään verkkoa hyväksikäyttäen. Lähteenä verkko toimii sellaisissa tapauksissa kun ilmiötä, sisältöjä tai vuorovaikutusta tarkastellaan verkon kautta, esimerkiksi blogi- ja mielipidekirjoitukset. Verkko toimii yhteisöllisyyden ja toiminnan paikkana kun tutkimus sijoittuu verkkoympäristössä tapahtuvaan vuorovaikutukseen. Näiden lisäksi verkko itse voi olla tutkimuksen kohde, esimerkiksi kun tutkimus kohdistuu verkon tekniseen rakenteeseen, palveluun tai kehitykseen. (Laaksonen ym. 2013, 18-19.)

Internetin alkuaikojen kahden keskinen viestintä, kuten sähköpostiviestit, on kehittynyt entistä enemmän vuorovaikutteisemmän toiminnan kentäksi, nykyään voidaankin puhua henkilöiden välisen viestinnän ja yksisuuntaisen viestinnän muutoksesta suorastaan yksilön joukkoviestintään. Tämä tarkoittaa sitä, että yksilö saavuttaa verkkoviestinnällään suuren, jopa massiivisen määrän ihmisiä ja laajoja yleisöjä siitäkin huolimatta että viestintä on yksilölähtöistä. Verkossa ja verkon avulla päästään tarkastelemaan ilmiöitä sellaisella tasolla jonne ei olisi mahdollista päästä ilman verkkoa. Tutkimuskohteina yksilöiden toiminnasta verkossa toimivat yhtä lailla niin määrällinen data kuin monenlaiset asenteet eri näkökulmista, niin kuin tässäkin tutkielmassa. (Laaksonen ym. 2013, 11.)

Laadulliselle asennetutkimukselle soveltuvan aineiston ei tarvitse olla tutkijan itsensä keräämää tai tuottamaa, aineisto on asennetutkimukseen soveltuva, kun se sisältää kommentointia johonkin kiistanalaiseen asiaan tai ilmiöön. Verkkokeskustelut ylipäätään sopivat hyvin tutkielman aineistoksi silloin kun tutkimuskohteena on diskursseja ja ihmisten toimintaa käsittelevä tutkimus, mikä on hyvin suosittua esimerkiksi yhteiskunta- tai kasvatustieteissä. Tässä tutkielmassa verkko toimii lähteenä, koska tutkielmassa tarkastellaan verkkosivustojen mielipidekirjoituksia, jotka sisältävät YAMK- ja maisterin

tutkinnon vastakkainasettelua, arvottamista sekä mielipiteitä puolesta ja vastaan. (Laaksonen ym. 2013, 19-20.) Mielipidekeskustelut ovat edelleen luettavissa kyseisillä verkkopalstoilla. Mielipidekeskustelut ovat myös usealta eri vuodelta ja ovat hyvin eri kokoisia. Tämä aineisto on täysin riippumaton tutkijasta, aineisto on ollut olemassa ennen päätöstäni tehdä tämä tutkielma, joten tutkielman tekijänä en ole aloittanut näitä keskusteluita, enkä siten ole myöskään johdatellut keskustelua suuntaan tai toiseen.

Tutkimuksen aineistona on käytetty Vauva.fi ja Kaksplus.fi verkkosivustojen Aihe vapaa -verkkokeskusteluympäristössä olevia mielipidekirjoituksia koskien YAMK- ja maisterin tutkintojen suhdetta. Päätin käyttää verkkokeskusteluita aineistonani ensinnäkin siitä syystä, että minua kiinnostavat spontaanit, olemassa olevat ja varsinkin ilman johdattelua käydyt keskustelut ja ilmaistut mielipiteet. Kiinnostavia ovat myös aidot asenteet keneltä tahansa henkilöltä, joka on päättänyt verkkokeskusteluun jättää mielipiteensä. Verkkokeskusteluna käydyt YAMK "vastaan" maisteri -keskustelut valikoituivat tutkimuksen kohteeksi myös kyseisen verkkokeskusteluympäristön suuren suosion, mielipidekirjoitusten paljouden sekä jopa varsin kärkkäästi jakautuvien mielipiteiden vuoksi.

Tutkielmani aineisto koostuu viidestä mielipidekeskustelusta, jotka sisältävät 18 - 800 kappaletta kirjoitettua mielipidettä esitettyyn kysymykseen. Kysymykset ovat esitetty kunkin keskustelun aluksi ja siitä mielipidekeskustelu on saanut alkunsa. Mielipiteitä on kirjoitettu aloituskysymykseen sekä keskustelussa jo aiemmin annetuille mielipiteille, joten osa mielipiteistä muodostaa näin ollen mielipideketjuja ja kaikki mielipiteet eivät ole siten kirjoitettu vastaamaan ainoastaan ja suoraan aluksi esitettyyn kysymykseen. Mielipideketju muodostaa näin keskustelu kokonaisuuden, jonka käsittelen aineiston analyysissä eheänä, mielipide kerrallaan teemoitellen. Mielipideketjun muodostavat mielipiteet pysyvät samalla tavalla aiheessa kuin suoraan kysymyksiin vastatut mielipiteet. Ketjuuntuneet mielipiteet ovat verkkokeskustelun määrässä laskettu mielipiteeksi ja ovat täysin käyttökelpoisia mielipiteitä tutkimusongelmaani nähden. Mielipidekeskustelut, jotka kuvailen tulos-kappaleessa tarkemmin hieman myöhemmin, ovat kirjoitettu verkkosivustolla vuosina 2014 - 2020. Aloitin aineistonhaun verkkosivustoilla kirjoittamalla haku-lokeroon sanat maisteri ja

YAMK. Hakukone tunnisti hakusanat ja tarjosi niiden perustella mielipidekeskusteluita kyseisiltä verkkosivuilta.

Aineistoni mielipidekeskustelut ovat verkkosivustoilla olemassa olevia ja jo päättyneitä keskusteluja, joten itse mielipiteistä tai mielipiteiden kirjoittajista ei voida enää saada tai kysyä tarkentavia kysymyksiä. Tällaisissa tapauksissa, jossa aineistona käytetään verkkosivujen nimettömiä, eli anonyymejä mielipidekirjoituksia, haasteena on se, että kirjoittajien taustatietoja ei saada selville, kuten esimerkiksi ikää, sukupuolta, koulutustaustaa ym. tarkentavaa sisällöllistä lisätietoa ei ole tässä yhteydessä saatavilla. Anonyymiys ja kasvottomuus mielipiteissä tarkoittaa myös sitä, että kommenttien henkilöitymisen mahdottomuus antaa kirjoittajille mahdollisuuden sanoa mielipiteensä pelkäämättä minkäänlaista henkilökohtaista leimautumista mielipiteen vuoksi. (Laaksonen ym. 2013, 224.)

Näen anonyymiuden ja kasvottomuuden mahdollisuutena tuoda aidot mielipiteet esiin, kuten tosin myös provosoida keskustelua ja tuoda esiin rohkeasti kaikenlaiset mielipiteet, myös ne kaikista raaimmatkin näkökulmat päivänvaloon. Haastattelussa tai havainnoinnissa ei kaikkia omia mielipiteitä välttämättä uskalleta sanoa tai tuoda esiin kasvotusten tai suoraan haastattelijalle leimautumisen pelossa. On myös muistettava, että verkkokeskusteluihin saattaa etsiytyä tietyn tyyppiset ja samankaltaisesti ajattelevat ihmiset. Verkkolehtien sivujen suurelta osin kävijämäärät eivät takaa sitä, että mielipiteiden kirjoittajista saataisiin yhteiskunnan näkökulmasta kaiken kattava edustus ja yksi ainoa totuus koko kansan mielipiteestä, koska vain hyvin pieni osa suomalaisista jättää mielipiteitään aktiivisesti verkkokeskusteluihin (Laaksonen ym. 2013, 224).

Tämän tutkielman aineistona toimivien verkkokeskusteluiden mielipiteet vaikuttavat olevan osittain todella kärkkäitä ja jopa ilkeitä, sekä yllättävän asiattomia. Keskustelu menee nopeasti syyttelyksi, syytetään toista kirjoittajaa esimerkiksi huonosta itsetunnosta tai kateudesta. Tässä aineistossa esiintyy paljon verkkokeskusteluille tyypillistä tahallista provosointia ja riidan kylvämistä, joka on myös tyypillistä toimintaa anonyyminä kirjoittamiselle. Anonyymin keskustelun haasteena on usein heikompi tasoisempi keskustelu sisällöltään,

joka ilmenee pahimmillaan edellä mainitulla negatiivisella tai jopa aggressiivisella viestimisen tyylillä. (Laaksonen ym. 2013, 55; Laaksonen ym. 2013, 199.)

Verkkokeskusteluiden hyvänä puolena voidaan pitää aineiston riippumattomuutta tutkijasta. Haastattelut ja kyselyt puolestaan johdattavat vastaajaa tiettyyn, haluttuun suuntaan ja tämän tyyppisissä aineistonkeruumetodeissa tiedetään hyvinkin tarkkaan mihin asioihin vastauksia halutaan. Verkkokeskustelut puolestaan ovat ihmisten omaehtoista toimintaa, sisältö konstruoituu tilannesidonnoisesta ja vuorovaikutteisesta toiminnasta siten kuka sattuu keskusteluun osallistumaan, millaisilla ajatuksilla ja tiedoilla, eli asenteella. Tutkijan mahdottomuus vaikuttaa aineiston sisältöön tuo lisää luotettavuutta tutkimukseen aineiston ollessa täten aito ja alkuperäinen. Tässä tapauksessa verkkokeskusteluja voidaan pitää luotettavina ja aitoina tietoina siinä mielessä, että tutkijana en ole aloittanut niiden tuotantoa enkä ole ollut keskusteluissa missään vaiheessa mukana, enkä ole siten päässyt johdattamaan mielipiteitä tai asenteita mihinkään suuntaan. Mutta samalla tutkijan mahdottomuus puuttua keskustelun muotoutumiseen voi myös aiheuttaa ongelman keskustelun soljumisesta eteenpäin ilman mahdollisuutta pysäyttää tai kääntää sitä. (Laaksonen ym. 2013, 223.)

Vauva.fi verkkosivusto tavoitti joulukuussa 2019 1 337 831 kävijää, mikä tarkoittaa varsin suuria kävijämääriä suomalaisilla verkkosivustoilla. Vertailuna kävijämääristä voi kertoa, että Kaksplus.fi verkkosivusto tavoitti joulukuussa 2019 699 242 kävijää ja Suomi24, Suomen suurin sosiaalisen median palvelu tavoitti joulukuussa 2019 1 893 398 kävijää. Suomi24 tunnetuin palvelu on verkkokeskustelut, siellä julkaistaan jopa 20 000 uutta mielipidettä päivittäin. (FIAM 2020.) Näiden verkkosivustojen kuukausittaiset kävijämäärät ovat suuria, joka tarkoittaa sitä, että keskusteluja käydään laidasta laitaan kaikenlaisista aiheista, vaikka kahden verkkosivustojen nimet viittaavat siihen, että sivustot olisi suunnattu vain odotusaikaan, pieniin lapsiin ja perhe-elämään.

Mainitsemilleni verkkosivustoille ei tarvitse välttämättä rekisteröityä lainkaan, jos haluaa kirjoittaa mielipiteitä anonyyminä, mutta nimimerkillä tai omalla nimellä kirjoittaminen vaatii rekisteröitymisen. Keskusteluihin ja kommentointiin

osallistuvat henkilöt ovat itse vastuussa kommenttiansa sisällöstä sekä siitä, että mielipiteet ja kommentit ovat keskustelijoiden omia, lain puolesta hyväksyttäviä ja hyvän tavan mukaisia. Verkkosivustot eivät ota minkäänlaista vastuuta keskusteluissa kirjoittajien esitetyistä väitteistä, niiden aiheuttamista seurauksista tai väitteisiin liitetystä sisällöstä, vaan niistä vastuun kantajana ja mahdollisena vahingonkorvaajana toimii kirjoittaja. Verkkosivuilta löytyy hyvät ohjeet viestien sisällön vastuusta, rekisteröitymisestä, tekijänoikeuksista, lainvastaisuudesta, hyvän tavan mukaisesta kirjoittamisesta sekä vinkkejä hyvään verkkokeskusteluun. (www.kaksplus.fi; www.vauva.fi.)

Tutkielmani aineistona käytetyt mielipidekeskustelut ovat täysin julkisia ja vapaasti saatavilla olevia anonyymejä tai nimimerkillä varustettuja verkkokeskusteluja, joita on siinä tapauksessa mahdollista käyttää tutkielman aineistona kuin mitä tahansa julkaistua materiaalia eikä asianomaisten lupaa tutkimukseen tarvita. Tutkielmani tarkoitus ei ole tuoda mitään mielipidekirjoittajien henkilökohtaisiin ominaisuuksiin, terveydentilaan tai sosiaaliseen asemaan liittyviä seikkoja julki. Mielipidekeskusteluiden julkisen olemuksen vuoksi myöskään aineiston säilyttäminen ja tallentaminen ei turvallisuussyiden näkökulmasta ole millään lailla haasteellista. Tässä tutkielmassa aineistona käytettyjen mielipidekeskusteluiden julkisen olemuksen ja anonyymiyden ansiosta tutkimuksen menetelmällinen eettisyys ja hyvä tieteellinen käytäntö toteutuvat. (Laaksonen ym. 2013, 49, 56.)

Mielipidekeskusteluiden nykypäivän vahvan olemassaolon ja loputtoman lisääntymisen luonteen vuoksi on tärkeätä rajata aineisto mahdollisimman tarkasti. Tärkeintä laadullisessa tutkimuksessa on, että tutkija tuntee aineistonsa mahdollisimman hyvin ja että siitä saa kokonaisvaltaisen tulkinnan. Koska laadullisen tutkimuksen luonne on tapauskohtaisuus, eli tutkittu tapaus on vain mahdollisesti esimerkki yleisestä, tapahtuu aineiston rajaus teoreettisista lähtökohdista. Tämä tarkoittaa sitä, että aineiston teoreettista kiinnostavuutta hyödynnetään tutkimusongelman ratkaisussa. Tapauksen yksilöllisyydestä huolimatta mahdollisimman hyvä ja tarkka kuvaus, erittely ja käsitteellistäminen ovat tutkimuksen ehdoton edellytys toimiakseen jonkinlaisena yleistyttävyytenä aiheesta. Hyvän kokonaisuuden muodostuminen on laadulliselle tutkimukselle

tärkeää, koska yleistettävyydessä ei päästä yhtä vahvalle tasolle kuin määrällisessä tutkimuksessa. Siten laadullisen tutkimuksen onkin tarkoitus olla omalla, laadullisella tavallaan kokonaisuus eli tapaus. (Eskola & Suoranta 2008, 64-65.)

Koska YAMK-tutkinto on verrattain uusi ja aikaisempien tutkimusten perusteella sen tunnettuus on huomattavasti heikompi kuin maisterin tutkinnon, rajasin aineistoni lähimenneisyydessä kirjoitettuihin mielipidekeskusteluihin vuosilta 2014 – 2020. Arvioin, että huomattavasti vanhemmat tai pian YAMK-tutkinnon synnyn jälkeisinä vuosina kirjoitetut mielipidekeskustelut eivät ole YAMK-tutkinnon hyvän ja jatkuvan kehitystyön vuoksi päteviä tiedolla vertailuun ja sen puolesta arvottamisen näkökulmasta tutkimiseen. Seuloessani aineistoa tutkielmaani hakusanoilla YAMK ja maisteri, löytyi hyvä määrä mielipidekeskusteluita, joista valitsin tutkielman näkökulmaan sopivat keskustelut.

Tutkielman aineistoksi valitsin mielipidekeskusteluita, joissa käytiin keskustelua puolesta ja vastaan YAMK- ja maisterin tutkintoja nimike-tasolla. Luin ensin hakusanoilla tarjottuja keskusteluita läpi löytääkseni keskusteluita, joissa esitettiin ensinnäkin mielipiteitä yleisellä tasolla YAMK-tutkinnosta ja maisterin tutkinnosta. Toisekseen tutkielmani aineistoksi kelpuuttamat mielipidekeskustelut täyttivät myös kriteerin tutkintojen vastakkainasettelusta, vertailevasta ja arvottavasta asenteesta. Rajasin aineistoksi sopivien mielipidekirjoitusten joukosta pois keskustelut, jotka eivät olleet kiinnostavia tutkielmani tutkimusongelmaan nähden tai jotka käsittelivät vain yksittäisiä tiettyjä tutkintoja, kuten tradenomi YAMK, sosionomi YAMK tai muuta yksittäistä tutkintoa tai näkökulmaa, joka ei ollut tutkielmaani tarkoituksen mukainen. Aineistooni valitsemistani keskusteluissa on kuitenkin myös paljon asian vierestä kirjoittelua, yksittäisiin tutkintoihin tai seikkoihin takertumista sekä pelkästä provosoimisen näkökulmasta kirjoitettuja mielipiteitä. Se on mielipidekeskusteluiden tyypillinen koostumus ja tätä on siedettävä tätä tutkielmaa tehdessä, koska kyseessä on jo käydyt ja valmiit keskustelut, joiden etenemiseen tutkijalla ei ole ollut mahdollisuutta vaikuttaa.

4.2 Teemoittelu aineiston analyysitapana

Laadullisen tutkimuksen aineiston analyysin tarkoitus on selkeyttää aineistoa ja jäsentää sen sisältöä tiivistämällä aineistoa kadottamatta kuitenkaan sen sanomaa. Analyysin avulla on myös tarkoitus tuottaa uutta tietoa tutkittavasta asiasta (Eskola ym. 2008, 137). Teemoittelemalla tehtävässä analyysissä lähdetään liikkeelle siitä, että aiheeseen on tutustuttu ja perehdytty hyvin sekä aineisto on kerätty ja valittu huolellisesti. Myös tutkimuskysymykset ohjaavat aineiston valintaa sekä analyysin kulkua, että johtopäätösten muodostamista. (Laaksonen ym. 2013, 219). Analyysin mahdollisimman perusteellinen ja johdonmukainen teemoittelu on edellytys onnistuneeseen tutkielman sisällön esiintuomiseen ja sitä kautta uutta tietoa tuottaviin johtopäätöksiin.

Laadullisen asennetutkimuksen analyysi voidaan jakaa kahteen periaatteelliseen lähestymistapaan, luokittavaan analyysiin ja tulkitsevaan analyysiin. Luokittavan analyysin perusperiaate on erojen ja samanlaisuuksien tunnistamista ja ryhmittelyä, joka on selvästi ja sanallisesti suoraan aineistosta luettavissa. Aineiston analyysi perustuu lähtökohtaisesti tutkijan teoreettisen ajatteluun. Tulkitseva analyysi puolestaan perustuu ontologiaan, analyysissä otetaan huomioon todellisuus mistä kannanotot ja perustelut kumpuavat, eli rakennetaan tiiviisti tulkintoja aineistosta. (Eskola ym. 2008, 145; Vesala ym. 2007; 13.)

Analysoin tutkielmani aineiston laadullisen asennetutkimuksen luokittavalla analyysillä, eli pyrin tunnistamaan aineistosta suoraan luettavia samankaltaisuuksia ja muodostamaan niistä ryhmiä teemoittelemalla. Samojen aiheiden löytymisestä teemoihin ja näiden teemojen perusteella on mahdollista nostaa aineistossa vahvoja, usein toistuvia ja tutkimusongelmaa selittäviä aiheita esiin. Mieli-idekeskustelujen analyysissä on kuitenkin vaarana, että teemoittelu jää mielenkiintoiseksi mutta pinnalliseksi sitaattikokoelmaksi, joten tutkielmani haasteena onkin analysoinnin hyvä teemoittelu, joka vaatii puolestaan teorian ja mieli-idekeskusteluiden perustelevan kirjoittelun hyvän vuorovaikutuksen. (Eskola ym. 2008, 174.) Käytän tutkielmassani kuitenkin haasteellisen paljon

sitaatteja monestakin syystä, ensinnäkin perustelemaan löytämiäni tuloksia, toisekseen aineistoa kuvaavana esimerkkinä sekä näiden lisäksi tekstin elävöittämiseen ja lukijan mielenkiinnon ylläpitämiseen.

Aloitin aineiston analyysin lukemalla ensin kyseisten verkkosivustojen Aihe vapaa -verkkokeskustelupalstoilta aineistokseni valittuja mielipidekeskusteluita kokonaisuudessaan läpi saadakseni käydyistä keskusteluista kokonaiskäsityksen. En ole koskaan aiemmin käynyt yhdelläkään verkkokeskustelupalstoilla, joten myös verkkokeskusteluiden, mielipidekirjoitusten ja mielipidekirjoitusketjujen rakenteellinen systemaattisuus, vuorovaikutus ja mielipiteiden jättötapa tuli ymmärtää ensin. Lukiessani aineistoja yksitellen eri verkkosivustoilla hahmotin ja ymmärsin verkkokeskusteluiden käytännöt ja dynamiikan pääpiirteittäin. Eri verkkosivustojen mielipidekeskusteluiden rakenteella ei ollut eroa.

Käytän aineistonani viisi kappaletta eri verkkoalustoilla käytyä mielipidekeskustelua. Nämä verkossa käydyt mielipidekeskustelut löytyvät hakusanoilla YAMK ja maisteri. Analyysin aluksi tulostin kaikki mielipidekeskustelut kokonaisuudessaan A4 paperille ja sen jälkeen luin mielipiteet toisen kerran läpi samalla alleviivaten huomiokynällä kunkin kirjoittajan varsinaisen mielipiteen keskustelusta. Nämä varsinaiset mielipiteet koostuivat mielipidekeskustelussa kahdella eri periaatteella kirjoitettuna, 1) mielipide oli kirjoitettu suoraan vastaukseksi otsikkoon tai alkukysymykseen tai 2) mielipide oli kirjoitettu vastaukseksi johonkin tai joihinkin edellisiin mielipiteisiin ja muodostivat siten mielipideketjuja. Mielipideketjuista alleviivasin käytännössä vain viimeisimmän kommentin, eli kirjoittajan varsinaisen mielipiteen vastausketjusta. Tein näin, koska vastausketjun edelliset kommentit ovat huomioitu varsinaisina mielipiteinä jo aiemmin ollessaan kirjoittajan varsinaisen mielipiteen roolissa ja siten mikään mielipide ei esiinny kahta kertaa tutkielmani aineistossa.

Ketjuuntuneen mielipidekirjoittelun vastaukset eivät sinänsä aina vastaa suoraan keskustelun alkuperäiseen kysymykseen, koska mielipidekirjoittajat kirjoittavat usein esimerkiksi provosoivan kommentin tiettyyn mielipiteeseen. Mutta mielipiteeseen vastatut mielipiteet olivat monesti myös jopa huomattavasti

relevantimpia, informaatorikkaampia ja asiallisempia vastauksia kuin monet suoraan alkuperäiseen kysymykseen kirjoitetut mielipiteet. Päätin käsitellä analyysissä ketjuuntuneen mielipidekeskustelun mielipiteet tasavertaisina suoraan alkuperäiseen kysymykseen vastanneiden mielipiteiden kanssa, eli otin analyysissä huomioon molemmilla tavoilla kirjoitetut mielipiteet, koska kummallakin tavalla kirjoitetut mielipiteet olivat yhtä lailla asiallisia tai asiattomia tutkimusongelmaani nähden. Mielipiteiden tasavertaisuutta puolustaa myös se, että jokainen edellä mainituilla tavoilla kirjoitettu mielipide on laskettu määrällisesti verkkokeskustelun numeerisesti etenevässä yhteismäärässä. Verkkokeskustelun järjestelmä ilmoittaa jokaisen mielipiteen kohdalla monesko mielipide on kyseessä mielipidekeskustelussa.

Aineiston perusteellisen lukemisen ja mielipiteiden alleviivaamisen jälkeen leikkasin mielipiteet omiksi lapuikseen, joita ryhmittelin alustavasti aiheiden mukaan. Pidin kunkin keskustelun omana kokonaisuutenaan ja käytin erivärisiä huomiokyniä kussakin mielipidekeskustelussa erottamaan keskustelukokonaisuuden, myös siltä varalta, jos mahdollisesti tai tarvittaessa yhdistän kaikki keskustelut yhdeksi kokonaisuudeksi tai jos joudun analysoimaan aineiston eri näkökulmasta uudelleen. Mielipiteitä yksitellen analysoimalla havaitsin kustakin keskustelusta mielipiteitä yhdistäviä teemoja. Annoin sisältöjen johdatella kunkin mielipidekeskustelun ryhmittelyä, eli en ollut nimennyt ryhmiä tai päättänyt teemoja etukäteen. Koska mielipidekeskusteluiden yksilölliset sisällöt ohjasivat kunkin keskustelun teemoittelua, niistä muodostui siten hieman eri teemallisia ja kunkin mielipidekeskustelujen analyysit yksilöllisiksi toisiinsa nähden. Mielipidekeskusteluissa pidin kiinnostavana juuri sitä, miten kukin yksittäinen keskustelu soljuu eteenpäin, tai palaa taaksepäin, kuten myös yksilöllistä sisältöä ja erilaista näkökulmaa, vaikka keskustelun lähtökohta oli sama; YAMK tutkinnon ja maisterin tutkinnon suhde sekä minkä ominaisuuksien perusteella tutkintoja arvotetaan.

Mielipidekeskustelusta tulee ilmi, että kommentoijat arvostavat maisterin tutkinto-nimikettä ja maisterin tutkinnon paremmuutta, mutta samalla myös kirjoittajien suuri tietämättömyys tutkintojen rinnastettavuudesta ja vastaavuudesta paljastui näistä mielipidekeskustelusta varsin selkeästi. Moni mielipide oli kirjoitettu

puolesta ja vastaan, mutta perustelu puuttui, kuten edellisissä kappaleissa kuvasin, joten lukijalle jää osittain epäselväksi mihin paremmuus perustuu. Aineisto on kuitenkin riittävän laaja ja sisältää niin paljon mielipiteitä, että myös perusteluita on riittävästi tutkimustuloksien saamiseksi.

Aineisto tuntui osin vaikeasti hahmotettavalta hyvinkin poukkoilevan mielipidekirjoittelun vuoksi, vastauksia saattoi olla ketjuuntuneessa keskustelussa hyvinkin pitkän ajan jälkeen johonkin aikaisemmin kirjoitettuun mielipiteeseen. Tämä haaste tuli eteen lähinnä isoimpien aineistojen kanssa. Aineiston analyysissä teemoittelun haasteena oli joidenkin mielipiteiden osalta päättää mielipiteen ryhmä niissä tapauksissa, joissa yksittäinen mielipide saattoi sopia hyvin useampaankin ryhmään. Näissä tapauksissa harkitsin pitkään ja useaan kertaan mielipiteen sijoittamista tiettyyn ryhmään ja mielipiteen lopullisen sijoituksen tein lopulta käytännössä vasta sitten, kun olin aivan varma mielipiteen oikeudesta kuulua tiettyyn ryhmään. Seuraava haaste teemoittelussa oli muutamien keskusteluiden joissakin ryhmissä kovin karkealta tuntuva ryhmittely, eli tiettyihin ryhmiin sijoittui melko lavealla näkökulmalla asioita, joita koin myöhemmin tarpeelliseksi analysoida syvemmälle tyydyttääkseni tutkimuskysymyksiäni. Pidemmälle teemoittelu, eli analyysin syventäminen onkin laadullisen asennetutkimuksen luokittavan analyysin vahvuuksia, koska silloin avautuu paremmat mahdollisuudet saada varsin hyviä ja tarkkoja tutkimustuloksia tutkimusongelmaan nähden. Selkeämmän ja syvemmän ryhmittelyn riskinä on lähtökohtaisesti myös sortuminen jonkinasteiseen tilastolliseen ajattelutapaan, jos mahdollisesti huomioidaan mielipiteiden määriä ryhmissä. (Eskola ym. 2008, 179.)

5. Tulokset

Tässä luvussa esittelen tutkielmani tuloksia kuvaillen mielipidekirjoitusten teemoittelua, koska sitä kautta lukija ymmärtää aineistossani esiintyneitä perusteluargumentteja. Luvun lopussa teen mielipidekeskusteluista koostuneen aineistoni analyysistä yhteenvedon ja vastaan tutkimuskysymyksiini käsittelemällä aineiston vahvimpia teemoja tuloksina liittäen niitä tutkimuskirjallisuuteen. Tuon kauttaaltaan analyysiini vuorovaikutuksellista näkökulmaa lukijalle esittelemällä mielipidekirjoitusten teemoittelun yhteydessä runsaasti sitaatteja kirjoitetuista mielipiteistä tutkintojen puolesta ja vastaan.

5.1 ”Edes ylempi AMK ei vastaa maisteria”

Aineistoni ensimmäinen mielipidekeskustelu on käyty vauva.fi sivustolla kokonaisuudessaan 26.12.2014. Keskustelun otsikko on: *”Edes ylempi AMK ei vastaa maisteria”* ja keskustelu on aloitettu lauseella: *”Taas huomaa miten puolitutut kehuu englanniksi linkedinissä olevansa maistereita, vaikka niillä on ylempi AMK-tutkinto. Koko Amk-järjestelmä on häpeäksi Suomelle.”* Keskustelu koostuu kaiken kaikkiaan 95 mielipiteestä.

Teemoittelulla keskustelun mielipiteet sijoituivat kuuteen ryhmään: 1) työllistyminen, 2) erilaisuuden hyvyys, 3) ei samanarvoisia, 4) samanarvoisia, 5) käänkösongelmallisuus ja 6) provokaatio ja aiheen vierestä kirjoittaminen. Selvästi suurin osa mielipiteistä sijoittui ryhmään provokaatio. Muihin ryhmiin sijoittui huomattavasti vähäisempi määrä mielipiteitä, mutta toisiinsa nähden suurin piirtein yhtä paljon.

Mielipidekeskustelussa väiteltiin pääasiassa tutkintonimikkeiden vastaavuudesta ja vastaamattomuudesta, tutkintojen paremmuudesta sekä kritisoitiin akateemisuudella leijumisella ja YAMK-tutkinnon suorittaneiden turhilla luuloilla olevansa melkein yliopistossa. Mielipiteitä oli paljon sekä puolesta ja vastaan kaikista edellä mainituista asioista. 1) työllistyminen -ryhmässä arvostettiin

tutkinnon työllistyvyyttä, varsinkin YAMK-tutkinnon suorittamisen ansiosta tapahtuva työllistyminen arvostettiin korkealle, mutta maistereita kritisoitiin valmistuvan työttömiksi;

"Monelle yamk avaa oven töihin joihin amk ei riitä. Se riittää minulle, ja alemmuuskompleksista kärsivien yliopisto-opiskelijoiden mielipiteet ei kauheasti kiinnosta 😊."

Ryhmässä 2) tutkintojen erilaisuuden hyvyys, ymmärrettiin hyvin tutkintojen erilaisuuden tuoma rikkaus työmarkkinoille. Tässä ryhmässä kirjoitettiin mielipiteitä myös siitä näkökulmasta, että ammattikorkeakoulusta ja yliopistosta valmistuu eri ammatteihin ja kaikkia tarvitaan;

"Kumpikin yliopisto ja amk ovat tarpeellisia, mutta ne eivät ole sama asia, eikä niiden tarvitsekaan olla."

Ryhmään 3) ei samanarvoisia, sijoittuneissa mielipiteissä akateemisuus vastaan ammatillisuus oli asetelma, josta mielipiteitä kirjoitettiin. Mielipiteitä kirjoitettiin enimmäkseen siitä näkökulmasta akateemisuutta, että se on ainoastaan yliopistosta saatava hyve, arvostuksen ansaitseva saavutus ja nimenomaan akateemisuus on tutkintoja erottava tekijä;

"Ei tietenkään vastaa. AMK-koulutukset ei vastaa yliopiston akateemisia koulutuksia koska AMK-koulutukset ei ole akateemisia."

Ryhmässä 4) samanarvoisia -keskusteluun oli sisällytty useasti Finlexin verkkosivuille linkki, joka kertoo ammattikorkeakoulujen olevan osa korkeakoulujärjestelmää. Mielipiteet painottuivat vahvasti tietämykseen, miten tutkinnot rinnastuvat ja tutkintonimikkeet muodostuvat;

"Sun mielipide nyt ei kiinnosta ketään eikä myöskään paina mitään lakipykälän rinnalla. AMK on korkeakoulu siinä missä yliopistokin."

Ryhmässä 5) käänkösongelma englanninkielisestä tutkintonimikkeestä käytiin asiallista keskustelua Master -sanat suomentamisesta. Keskustelussa ymmärrettiin, että Master ei suomennu maisteriksi ja yliopisto tutkinnossa on

mainittu Science tai Arts nimenomaan erottamaan onko tutkinto yliopistosta vai ammattikorkeakoulusta;

"Yliopistossa tutkinnot ovat yleensä Master of Science tai Master of Arts. Ylempi AMK-tutkinnot ovat Master of XXX, esim. Master of Engineering."

6) Provokaatio ja asian vierestä kirjoittamisen -ryhmään sijoittamissani mielipiteissä ruodittiin yksittäisten YAMK- ja maisterin tutkintojen sisältöjä ilman kovin yksityiskohtaisia tutkintojen sisältötietoja, koulutukseen sisäänpääsyn helppoutta ja vaikeutta sekä sijoitin tähän ryhmään mielipiteet, joista ei löytynyt mitään edellä mainittuihin ryhmiin tunnusomaista arvottamista. Mielipiteissä, joissa ruodittiin oppilaitosten olemassa olevaa mainetta, mainittiin myös muutama oppilaitos nimeltä. Tässä ryhmässä mielipidekirjoittelussa keskityttiin myös kiihkeästi siihen, että tutkinnolla, joko YAMK tai maisteri, päteminen ilmaisee huonoa itsetuntoa ja ilmaisee todistelun tarvetta tutkinnon omaamisesta, tämä kohdistui etenkin maistereihin;

*"V*****ko, kun oot kovalla työllä päätynyt maisteriksi ja siitä huolimatta työttömänä, kun monet AMK:n käyneet vie sun työpaikkas?"*

Tästä mielipidekeskustelusta käy ilmi, että kaiken kaikkiaan mielipidekirjoittelu anonyyminä on varsin uskaliaista ja jopa varsin loukkaavaa, ilkeää ja hämmästyttävän pintapuolista;

"No voi hyvää päivää kun samanlaisia paskavammasia vajakkeja olette kummatkin, oli sitten "opiskellut" yliopistossa tai ammattikorkeassa. Siis ihan oikeesti jotkut pätee jollain tutkinnolla? WTF?"

Esimerkiksi tutkinnon sisällöistä ja pääsykokeista heiteltiin ilmaan pääasiassa kuulopuheisiin sekä toisen käden kokemuksiin ja tietoon nojaavaa perustelua. Tutkinnon nimikkeistä ja samanarvoisuudesta puolesta ja vastaan kommentoitiin mielestäni hyvin paljon. Siitäkin huolimatta, että muutama kommentoija oli ystävällisesti laittanut myös tutkinnoista virallista tietoa, linkkeineen mm. Finlex:n sivuille, tutkintojen rinnastettavuudesta ja tutkintonimikkeiden englanninkielisen käännöksen ongelmallisuudesta.

5.2 ”Onko siis ylempi amk ja maisteri saman tasoisia tutkintoja?”

Kiinnostukseni aihetta kohtaan kasvoi entisestään tämän toisen aineistooni ottamani mielipidekeskustelun lukemisen alkutekijöissä ja pohdin, löytyyköhän samankaltaista arvottamista ja aiheisisältöä muistakin verkossa olevista mielipidekeskusteluista ja toisaalta pohdin myös sitä kuinka nopeasti aineisto saattaa siinä tapauksessa kylläntyä, eli toistamaan itseään hyvin nopeasti joka aiheuttaa siten informaation tyrehtymisen (Eskola ym. 2008, 62). Toivon seuraavissa mielipidekeskusteluissa olevan monipuolisempaa ja enemmän faktatietoon tietoon perustuvaa kommentointia verrattuna ensimmäiseen mielipidekeskusteluun. Tämä verkkosivuston mielipidekeskustelu on käyty kaksplus.fi sivustolla 28.1.2014 ja sisältää 18 kommenttia. Keskustelun otsikko on: *”Onko siis ylempi amk ja maisteri samantasoisia tutkintoja?”* ja keskustelun aloitusväittäjä oli: *”Kumpainenkin voi väitellä tohtoriksi tuossa vaiheessa?”*

Keskustelu etenee mielipidekirjoittajien vastaten kahteen keskustelun aloituskysymykseen siten, että osa kommentoijista kirjoittaa tietämyksestään tohtoriksi etenemisen mahdollisuuksista kummankin tutkinnon pohjalta ja osa kommentoijista kirjoittaa mielipiteitään YAMK- ja maisterin tutkinnon samanarvoisuudesta puolesta ja vastaan. Kyseinen keskustelu oli sisällöltään hyvin erilainen kuin ensimmäinen. Aloitin aineiston analyysin samalla tavalla kuin edellisinkin, alleviivasin kommentoijan varsinaisen mielipiteen huomiokynällä ja leikkasin sen jälkeen mielipiteet omiksi lapuikseen. Luin kommentit toistamiseen yksitellen läpi ja ryhmittelin ne ensisijaisesti tutkintojen saman tasaisuuteen perustuen. Jos kommentissa oli mainittu vain tohtoriksi väittelemisestä, luokittelin mielipiteen sen perusteella puolesta ja vastaan, eli jos kirjoittajan mielestä voi väitellä molemmista tutkinnoista tohtoriksi, luokittelin mielipiteen samanarvoisiksi ja jos kirjoittajan mielestä ei voi väitellä molemmista tutkinnoista tohtoriksi niin luokittelin mielipiteen ei samanarvoisia. Ryhmiä muodostui tästä aineistosta neljä; samanarvoisia, ei samanarvoisia, aiheen verestä kirjoittaminen ja provokaatio.

Samanarvoiset -ryhmään sijoittui eniten mielipiteitä eli suurin osa mielipiteiden kirjoittajista oli sitä mieltä, että kyllä YAMK-tutkinto ja maisterin tutkinto ovat samanarvoisia ja että YAMK-tutkinto vastaa maisterin tutkintoa. Yhteneväinen mielipide on myös se, että molemmat voivat väitellä tohtoriksi:

”Kyllä ovat. Ylempi AMK-tutkinto vastaa maisterintutkintoa ja alempi AMK-tutkintokandin tutkintoa. Ylemmän AMK-tutkinnon suorittanut voi seuraavaksi aloittaa väikkärin tekemisen. Ainakaan en tiedä yhtään tapausta, joka olisi evätty, kuten tuo #4 tuossa esittää. (Tosin tunnen vain kolme tohtoria, yhden yliopistolaisen ja kaksi AMK-pohjaista)”

Ei samanarvoisia -ryhmän mielipiteistä käy ilmi, että YAMK-tutkinto on ammattikorkeakoulun tutkinto ja maisterin tutkinto tiedekorkeakoulun tutkinto. Tässä ryhmässä myös pohditaan ja kritisoidaan termejä samanarvoisuus ja saman tasoisuus ja huomioidaan se, että samaa työtehtävää täytyy pystyä hoitamaan molemmilla koulutuksilla. Yksi mielipide oli kirjoitettu aiheen vierestä ja varsinaiseen provokaatio -ryhmään sijoittui myös vain yksi mielipide tässä keskustelussa;

“ne on ihan tyhmiä, keksitään niille jäyniä.”

Tämän mielipidekeskustelun sisältö oli asiallisempi ja pitäytyi asialinjalla ja ryhdikkäämpänä kokonaisuudessaan paremmin kuin ensimmäisen keskustelun mielipiteet. Ilahduttavaa oli myös keskusteluun mukaan otetun tohtoriksi etenemisen mahdollisuuden näkökulma molempien tutkintojen pohjalta, vaikka tutkielmani ei käsittele tohtorin tutkintoa lainkaan. Tässä tapauksessa se toimii kuitenkin perusteluna mielipiteelle tutkintojen samanarvoisuudesta. Nämä kaksi tähän mennessä analysoitua mielipidekeskustelua ovat suhteellisen vanhoja, vuodelta 2014, joten toivon tämän perusteella tietämyksen asioiden oikeellisuudesta lisääntyvän tuoreimmissa keskusteluissa vertailtaessa YAMK- ja maisterin tutkintoja.

5.3 ”YAMK miksi kutsut itseäsi maisteriksi”

Kolmas mielipidekeskustelu on käyty vauva.fi sivustolla 31.3.–18.5.2018 välisenä aikana ja sisältää 807 mielipidettä. Keskustelun otsikko on: ”YAMK miksi kutsut itseäsi maisteriksi?” ja keskustelu on aloitettu kysymyksellä: ”Eikö oikea nimike ole tradenomi yamk?” Tämän suuruinen mielipidekeskustelu on aiheesta erittäin valtava, asiassa pysyminen voi olla mielipiteiden määrästä johtuen mahdotonta, koska huomattavasti suppeammissa ja pienemmissä aineistoissakin mielipiteitä on kirjoitettu varsinaisen aiheen sivusta sekä provosoivalla asenteella. Suoritan analyysin teknisesti samalla tyyllillä kuin edelliset mielipidekeskustelut ja kuten myös tulevat keskustelut. Otin tämän jättimäisen aineiston kuitenkin erittäin suurella mielenkiinnolla mukaan aineistooni analysoitavaksi, koska on hyvin kiinnostavaa havainnoida miten todella iso ja hyvin pieni mielipidekeskustelu tuottaa informaatiota ja pysyy asiassa tai suistuu asian vierestä kirjoittamiseen, vaikka varsinainen aineistojen koon ja sisällön suhteen tutkiminen ei ole tutkielmani tarkoitus. Pyrin tietoisesti ottamaan heti alussa suurpiirteisemmän ryhmittelyotteen tämän aineiston analyysiin.

Pääryhmiä muodostui tässä vaiheessa melko karkeasti teemoitellen neljä. Yhteen ryhmään sijoitin mielipiteet, jossa 1) viitattiin tutkintojen statukseen, niiden saman tasoisuuteen ja rinnastettavuuteen toisiinsa nähden sekä väittelyyn nimikkeistä. 2) ryhmään sijoitin mielipiteet, joissa ruodittiin jonkun yksittäisen, esim. tradenomin tai sosionomin tutkinnon vastaavuudesta, sisällöistä ja suoritustavasta. 3) ryhmään kuului kaikki mielipiteet, joissa vertailtiin YAMK- ja maisterin tutkintojen sisältöjä yleisellä tasolla menemättä sisään erityisesti mihinkään tiettyyn tutkintoon, eli YAMK- ja maisterin tutkintojen keskinäistä vaatavuutta sekä lopputyön ja pro gradun eroja, mutta myös sisäänpääsyn vaikeutta ja tutkinnon jälkeistä työllistyvyyttä. 4) ryhmään sijoitin mielipiteet, jotka koskivat lukio- tai peruskoulutaustan vaikuttavuutta jatko-opintoihin sekä opintopistekeskustelut eri tutkintojen kesken ja kokemukset siltaopinnoista. Viimeiseen 5) ryhmään sijoitin mielipiteet, jotka olivat provokaatiota tai olivat muuten asiasisällöltään niin sanotusti tyhjiä mielipidekeskustelun

aloituskysymyksen tai tutkielmani näkökulmasta tutkimuskysymysteni aseteluun nähden.

Luettuani mielipidekeskustelun jokaisen mielipiteen kahteen kertaan, huomasin että keskustelu on hyvin laaja ja erittäin rönsyilevä. Keskustelussa todettiin useamman kirjoittajan puolesta, että osasta aiheista tulisi kirjoittajan aloittaa oma keskustelunsa. Tämän keskustelun alku pysyi melko hyvin aiheessa, mutta keskustelun keskivaiheilta lähes loppuun saakka mielipiteitä kirjoitettiin suurimmaksi osin asian vierestä. Ihan keskustelun lopussa, toiseksi viimeisimmässä mielipiteessä, eräs mielipidekirjoittaja huomasi saman asian ja totesi, että;

”Onko tässä ketjussa kukaan vielä vastannut siihen, että miksi kutsuu YAMK- tutkintoa maisterintutkinnoksi?”

joka osoittaa todeksi mielipidekirjoittelun rönsyilyn ja asian vierestä kirjoittamisen (taulukko 1). Tästä mielipidekeskustelusta kokonaiskuvaksi tulee lukijalle hyvin selväksi, että keskustelulle aiheesta on suuri tarve ja että YAMK- ja maisterin tutkintojen saman tasoisuus aiheuttaa ristiriitoja, tunteiden kuumenemista ja harmitusta. Paljon kirjoitettiin mielipiteitä koskien myös ammatillisuutta ja akateemisuutta ja tutkintojen vastaavan eri tarpeisiin sekä tutkintojen erilaisuuden hyvyyttä, mikä vastaakin tutkintojen tarkoituksenmukaista profilointia. Tässä mielipidekeskustelussa selitettiin myös useamman kerran englanninkielisen tutkinnon suomentamisen vaikeus, harhaanjohtavuus sekä kerrottiin, että monissa Euroopan maissa kaikki ”master”:t valmistuvat yliopistosta, toisin kuin suomen duaalimallissa (ammattikorkeakoulu- ja yliopistoväylät). Keskustelussa nousi useasti esiin kateellisuus, maistereiden asenne olevansa parempia kuin YAMK:t, molempien tutkintojen työllistyvyys ja YAMK-tutkintojen omaavien vievän maistereilta työt.

Päätin analysoida syvemmälle ensimmäisen pääryhmän, jossa viitattiin tutkintojen statukseen, niiden saman tasoisuuteen ja rinnastettavuuteen toisiinsa nähden sekä väittelyyn nimikkeistä. Pyrin syventämään analyysiä ja ryhmittelemään tämän ryhmän mielipiteet edelleen alaryhmiin saadakseni

selkeyttä aineistoon sekä selkeitä vastauksia tutkimuskysymyksiini. Tässä pääryhmässä 1) on tällä hetkellä 210 kappaletta mielipiteitä, jotka jakautuivat analyysin syventämisen jälkeen seuraaviin alaryhmiin: 1.1) AMK:sta ei valmistu maistereita 151 mielipidettä, 1.2) Tutkintonimikkeen käännösongelma englanninkielestä suomeksi 25 mielipidettä, 1.3) maisterin tutkinnolla on parempi maine kuin YAMK- tutkinnolla 4 mielipidettä sekä 1.4) YAMK- ja maisterin tutkinnot ovat saman tasoisia 30 mielipidettä.

Käännösongelmaa ja YAMK-tutkinnon mielipidekirjoittajien mielestä epäloogista rinnastamista maisterin tutkintoon perustellaan mm. näin;

”miksi YAMK haluaa kutsua itseään maisteriksi kun maisterikaan ei kutsu itseään YAMK:ksi, aika selvää vai mitä?”

Moni mielipidekirjoittaja ymmärtää myös hyvin, että näissä mielipidekeskusteluissa puhutaan kahdesta eri tutkinnosta, YAMK- ja maisterin tutkinnot painottavat eri lähtökohtia ja niistä valmistutaan eri pääpainotuksin, mutta ovat kuitenkin samalla tasolla rinnasteisia, kun työelämässä haetaan kunnan virkoja tai toimia;

”Selvää pässinlihaahan tämä on, maisteri vs maisteritason tutkinto.”

Ryhmässä 1.2) tutkintonimikkeen käännösongelma englanninkielestä suomeksi monet mielipidekirjoittajat nostavat myös esille tutkinnossa olevan englanninkielisen tutkinnon nimessä olevan ”master”:n suomentamisen ennemmin mestariksi kuin maisteriksi.

”Saa käyttää alkuperäistä tutkinto nimikettä, mutta sitä ei saa kääntää suomeksi vastaavuusongelman vuoksi.”

Myös eri maiden käytännöt olivat hyvin tiedossa ja monella mielipidekirjoittajalla oli itselläänkin ei-suomalainen Master of XXX tutkintotodistus;

”Eri maiden välillä on poikkeuksia jolloin joissain maissa kaikki korkeakoulut ovat yliopistoja ja sitten meillä Suomessa on ...of applied

scienses... joka kertoo kyseessä olevan ammattikorkeakoulun "Master"-tutkinto."

Myös ryhmästä 1.4) YAMK- ja maisterin tutkinnot ovat saman tasoisia, löytyy puheen junaamista paikallaan maisterin paremmuudelle. Tässä ryhmässä ymmärretään kuitenkin erittäin hyvin tutkintojen saman tasoisuus työelämässä julkisia virkoja haettaessa, Suomen lain sekä Bolognan prosessin mukaisesti, mutta maisteri arvotetaan tässä ryhmässä korkeammalle mm. siksi koska;

"AMK:ssa annetaan lain mukaan alemmaa opetusta kuin yliopistossa, mikä nyt on yleensä muutenkin selvää kaikille kun vertaa ammatteja joita yliopistoista ja ammattikorkeista saadaan."

Otin myös syvemmälle analysoitavaksi tämän suuren aineiston alkuvalmisteluissa muodostamani pääryhmän 3) eli mielipiteet 78 kappaletta, joissa vertailtiin YAMK- ja maisterin tutkintojen sisältöjä yleisellä tasolla viittaamatta mihinkään tiettyyn tutkintoon, niiden vaativuutta sekä lopputyön ja pro gradun eroja, mutta myös sisäänpääsyn vaikeutta ja tutkinnon jälkeistä työllistyvyyttä, ajatuksenani muodostaa myös alaryhmiä kuten edellisessä pääryhmässä tarkentamaan mielipiteiden ydintä. Alaryhmiä muodostui viisi: 3.1) Riippuu työstä, molemmilla tutkinnoilla hyvät puolensa työelämässä 37 kpl, 3.2) opetuksen tasossa eroja tutkintojen suhteen sekä oppilaitosten sisällä 4 kpl, 3.3) YAMK-tutkinnon suorittaminen on vaativampaa 5 kpl, 3.4) maisterilla on paremmat valmiudet pärjätä työelämässä 13 kpl ja 3.5) YAMK- opinnäytetyö vs. maisteri pro gradu -työ 19 kpl. Alaryhmissä puolustetaan ja kritisoidaan sekä YAMK- että maisterin tutkintoa kiivaasti;

"AMK-koulutuksen kehittämisessä mentiin metsään ja lujaa. Olisi pitänyt säilyttää opistomaisempi ote, eikä ryhtyä kilpailemaan yliopistojen kanssa."

"On jotenkin surkeaa, että edelleen Suomessa lukiolaiset ja yliopisto-opiskelijat kuvittelevat olevansa jotenkin eliittiä."

"Yliopistotutkinnolla saa paremmat valmiudet niihin käytännön työelämässä eteen tuleviin haasteisiin kuin amk-tutkinnolla. Vai meinaatteko, että oikeustieteen maisterilla on heikompi käytännön lakiosaaminen kuin oikeustradenomilla?"

Mielipiteistä selviää vahva käsitys, että YAMK-tutkinto on täydennyskoulutusta ja vähempää älykkyyttä vaativampi tutkinto suorittaa. Siihen liittyen myös YAMK-tutkinnon opinnäytetöitä kuvaillaan heppoiseksi ja epämääräiseksi puuhasteluksi verrattuna maisteri tutkinnon pro graduun;

"Tuo on kyllä totta, että tiedonhankinnan ja -haun taidot ja relevanttien tiedonlähteiden käyttäminen on AMK:ssa vähän huteraa"

"Ei noissa ole mitään sen kummempia lähdevaatimuksia, käytännössä googletellaan netistä ja mitään tieteellisiä lähteitä ei todellakaan käytetä, hyvä jos nyt wikipediaa ei sentään ole lähteenä käytetty."

Alaryhmät paljastavat selvästi asenteen maisterin tutkinnon ylivoimaisesta paremmuudesta, paremmasta arvostuksesta sekä mielipiteen siitä, että osalla ihmisiä on enemmän älykkyyttä kuin toisilla, kuten:

"fiksut menee yliopistoon ja ne joilla ei sinne kyvyt riitä menee ammattikorkeakouluun."

Maisterin tutkinnon paremmuuden perusteluksi mielipidekeskustelussa on tutkittua tietoa viitaten K. Ojalan väitöskirjaan vuodelta 2017:

"Kyllä se vaan tutkitusti on niin, että maisterintutkinto on tällä hetkellä yleisellä tasolla YAMKia arvostetumpi."

Alaryhmien mielipiteet paljastavat myös erittäin vahvan näkemyksen siitä, että korkeakoulutus on kuitenkin vasta alkua työelämässä ja työ opitaan vasta tekemällä käytännössä;

"Jokainen työpaikka on omanlaisensa ja työnkuvat muuttuvat jatkuvasti. Opinnot antavat valmiudet ja töissä sitten sovelletaan ja tehdään työtä."

Aineiston kolmea muuta pääryhmää, eli ryhmän 2) mielipiteet, joissa ruodittiin jonkun yksittäisen, esim. tradenomin tai sosionomin tutkinnon vastaavuudesta, sisällöistä ja suoritustavasta, ryhmän 4) mielipiteet, jotka koskivat lukio- tai peruskoulutaustan vaikuttavuutta jatko-opintoihin sekä opintopistekeskustelut eri

tutkintojen välillä sekä kokemukset siltaopinnoista ja ryhmän 5) mielipiteet, jotka olivat provosoimista tai olivat muuten asiasisällöltään niin sanotusti tyhjiä mielipidekeskustelun aloituskysymyksen tai tutkielmani tutkimuskysymysten aseteluun nähden en analysoinut syvemmin luettuani aluksi kaikki mielipiteet kahteen kertaan. Näihin edellä mainittuihin ryhmiin ryhmitellyissä mielipiteissä ei ole näin ollen vastauksia tutkimuskysymyksiini.

Ryhmässä 2) yksittäisten tutkintojen sisältöjen ruotiminen oli melko tarkkaa ja suurin osa ikävään sävyyn kirjoitettuja;

”Olen opiskellut sosiaalityötä yliopistossa. Tutkintooni kuuluu yhteiskuntatieteitä, oikeustiedettä, sosiologiaa jne. Kaveri opiskeli sosionomiksi amk:ssa. Hänen tutkintoonsa kuului muskarilauluja, savenvalantaa, tanssia. Tämä kertonee yliopiston ja amk:n eron.”

Hyvin yleistä mielipiteissä oli myös kahden tai useamman ryhmittelyn aineksia, kuten edellä esiin nostamassani esimerkki-mielipiteessä, siitä saa informaatiota myös yliopiston ja amk:n opetuksen sisällön eroista, vaativuudesta sekä mielipidekirjoittajan arvostuksesta opintojen sisältöä kohtaan. Tämän mielipiteen olisi voinut ryhmitellä teemoihin maisterin tutkinto on vaativampi tai provosoiminen, mutta siinä tapauksessa olisi täytynyt perehtyä kummankin tutkinnon sisältöihin huomattavasti perusteellisemmin tietääkseni, että onko tässä mielipiteessä mainitut sisällöt totta. En kuitenkaan lähtenyt näin tekemään, koska olen rajannut tutkielmani nimikkeiden YAMK- ja maisterin tutkintojen suhteen selvittämiseen ja niiden arvottamiseen mielipidekeskusteluissa, tarkoitus ei ole siis tiettyjen yksittäisten tutkintojen analysointi, joten siitä johtuen ryhmittelin mielipiteen juuri tähän ryhmään. Osa tämän ryhmän mielipiteistä olivat asiallisia, kuvailevia ja ytimekkäitä;

”Juu kaikki teologit eivät ole pappeja mutta kaikki papit ovat teologeja, papin viran edellytyksenä on yliopistollinen teologian maisterin tutkinto.”

”Kun näin ei kuitenkaan ole. Sosionomi YAMK ei ole yhtä kuin sosiaalityöntekijä jne. Lain mukaankaan.”

Tässä ryhmässä nostettiin seuraavia tutkintoja esiin ja niistä keskusteltiin usein jopa kymmenien mielipiteiden verran mm. lääkäri, hoitaja, musiikin maisteri, sosionomi, sosiaalityöntekijä, kättilö, arkkitehti, tradenomi, pappi ja teologi. Tämä tutkintojen monipuolinen esiintyminen mielipiteissä oli miellyttävää, koska usein vain tradenomi YAMK on vahvasti esillä tutkimuksissa, artikkeleissa ja mielipidekeskusteluissa silloin kun on aiheena eri näkökulmat YAMK-tutkinnosta. Laajan tutkintoskaalan vuoksi kaikki mielipiteet olivat todella mielenkiintoisia lukea analyysiä tehdessä, vaikka vastauksia niistä ei tutkielmaani löydykään.

Epäilykseni, että tämä mielipidekeskustelu ei koostu ainoastaan asiallisista ja asiassa pysyvistä mielipiteistä osoittautui oikeaksi. Mielipiteitä, jotka olivat provosointia tai informaatioarvoltaan nolla tutkimukseeni nähden oli 301 kpl, eli noin yksi kolmasosa koko tämän keskustelun mielipiteiden määrästä. Mielipiteet saattoivat olla hyvin töykeitä, kuten;

”Mene sinäkin sossu jonnekin muualle möykkäämään.”

tai hyvin provosoivia, mutta myös varsin viihdyttäviäkin. Kuten erään kirjoittajan kirjoittama mielipide toisen kirjoittajan kertovan mielipiteessään valmistuttuaan YAMK tradenomiksi ja aikovan kutsua itseään ekonomiksi hyvitykseksi kaikesta vaivastaan koska ei päässyt useista yrityksistä huolimatta koskaan yliopistoon opiskelemaan;

”Mä kutsun itseäni prinsessaksi tai joulupukiksi, kumpikaan en ole, mutta hyvitykseksi kaikesta kutsun kuitenkin.”

Raha ja palkkataso ovat muutaman mielipidekirjoittajan puheissa myös:

*”Mä ihmettelen kun olen duunari ja tienaan +8000€ kuukaudessa päivätyöllä ja sit täällä jotkut korkeakoulutetut p*****reijät tappelee siitä onko joku maisteri vai ei.”*

Tässä muutamia esimerkkejä mainitakseni lievästi provosoivasti kirjoitetuista mielipiteistä.

5.4 ”Rehellisesti: ovatko ammattikorkeakoulu ja yliopisto samanarvoisia?”

Käydessäni vielä tutkielmani analysointivaiheessa etsimässä mielipidekeskusteluja verkkosivustoilta huomasin ilokseni kaksi aivan tuoretta mielipidekeskustelua YAMK- ja maisterin tutkintojen vertailusta. Näistä keskusteluista ensimmäinen on käyty vauva.fi sivustolla 5.5.2020 ja sisältää 477 mielipidettä. Keskustelun otsikko on: *”Rehellisesti: ovatko ammattikorkeakoulu ja yliopisto samanarvoisia?”* ja aloituskysymyksenä on: *”Miten työmarkkinat suhtautuvat, onko tutkinnolla väliä?”* Tämän mielipidekeskustelun otsikointi lupaa arvottamista tutkintojen välillä, joten tätä aineistoa kohtaan minulla heräävät suurehkot odotukset.

Luettuani kaikki tämän verkkokeskustelun mielipiteet toistamiseen ryhmittelin mielipiteet viiteen ryhmään. Ensimmäiseen ryhmään sijoitin mielipiteet, jotka arvottivat YAMK- ja maisterin tutkintojen välistä paremmuutta tai huonommuutta suuntaan ja toiseen, ja nimesin ryhmän: 1) Onko tutkinnolla väliä. Toiseen ryhmään sijoitin mielipiteet, joissa keskusteltiin kandi ja amk -tasoisista eli toisen asteen tutkinnoista ja nimesin ryhmän 2) Kandi - AMK. Kolmas ryhmä muodostui mielipiteistä, joiden keskiössä oli pohdintaa koskien tutkinnon ja oppilaitoksen valintaa siitä näkökulmasta miksi haluat valmistua ja mitä töitä tulevaisuudessa haluat tehdä. Nimesin ryhmän 3) Tutkintojen erilaisuus. Neljänteen ryhmään sijoitin mielipiteet, joissa keskusteltiin alakohtaisista tutkintojen sisällöistä, nimesin ryhmän 4) Tutkintojen sisällöt. Tässä ryhmässä mielipiteet menevät tutkintojen sisällä alakohtaisesti syvemmälle kuin tässä tutkielmassani on tarkoitus mennä, koska vertailen tutkintojen arvotusta tasolla YAMK – maisteri. Viidenteen ryhmään sijoitin mielipiteet, jotka olivat provosoimista tai muuten asiasisällöltään tutkielmaani turhia, eli eivät liittyneet mielipidekeskustelun otsikkoon tai tutkimuskysymyksiini, ja nimesin ryhmän 5) Provokaatio/ei informaatioarvoa. Vaikka tässä mielipidekeskustelussa, verrattuna muihin aineiston mielipidekeskusteluihin, sijoittui selvästi eniten määrällisesti mielipiteitä, kuitenkin selvästi vähiten oli provokaatiota, epäasiallista ja ikävää

kommentointia verrattuna muihin aineistona käytettyihin mielipidekeskusteluihin. Tässä ryhmässä mielipiteet koostuvat pääasiassa asian vierestä kirjoittamiseen ja kertoo ehkä jotain nimenomaan tämän kyseisen mielipideketjun keskusteleavuudesta, tai ylipäätään keskustelun tarpeellisuudesta liittyen aiheeseen, vaikka tosin asian vierestä verrattuna keskustelun otsikkoon.

Ryhmän 1) Onko tutkinnolla väliä, jossa YAMK- ja maisterin tutkintoa arvoettiin suuntaan ja toiseen sijoittui mielipidettä, otin mielipiteet syvempään analyysiin saadakseni tarkempia vastauksia tutkimuskysymyksiini. Luettuani mielipiteet vielä uudelleen, teemoittelu jakautui seuraaviin alaryhmiin: 1.1) eivät ole saman arvoisia, 1.2) ovat saman arvoisia, 1.3) eivät ole saman tasoisia ja 1.4) ovat saman tasoisia. Oivalsin, että tässä ryhmässä 1) Onko tutkinnolla väliä, kirjoitettiin mielipiteitä kahdesta toisiaan hyvin lähellä olevasta arvottamisen näkökulmasta. Toinen näkökulma on otsikonkin mukaisesti arvo. Toinen näkökulma on taso, mielipiteissä ruodittiin ovatko tutkinnot saman tasoisia toisiinsa nähden. Saman tasoisuutta koskevien mielipiteiden vuoksi ryhmään muodostui myös alaryhmät 1.3) eivät ole saman tasoisia ja 1.4) ovat saman tasoisia.

1.1) eivät ole saman arvoisia -ryhmän mielipiteissä oltiin sitä mieltä, että YAMK- ja maisterin tutkinnot eivät ole saman arvoisia. Yllättävän vähän mielipiteisiin oli kuitenkin liitetty perusteluja miksi näin on. Kuten;

"Ei, eivät tarkoita samaa asiaa."

"Ei todellakaan ole."

"Ei".

Vahvimpina perusteluina esitettiin yliopiston olevan tieteellinen ja ammattikorkeakoulun keskittyvän käytäntöön, yliopisto-opintojen olevan paljon vaativampia ja arvostetumpia sekä ammattikorkeakoululaisten olevan *"wannabe maistereita"*;

"No eiköhän tuo yleinen AMK tutkinnon peittely kerro jotain arvostuksesta."

”Jos jo yliopistolaista löytyy yliopiston tehtävä antaa ylintä tutkimukseen perustuvaa opetusta, niin miten ihmeessä se amk on yhtä hyvä? Eihän se nyt hyvänen aika voi olla. Eikä sen tarvitse, eikä ole myöskään tarkoitus.”

Ryhmässä 1.2) ovat saman arvoisia -mielipiteitä oli vain kaksi;

”Miksi erilaisuus tekee sinusta eri oppilaitoksista keskenään eriarvoisia?”

”Ajatusmaailma on aina kapea ja tietämättömyys loistaa jos kuvittelee näillä olevan jotain arvoeroa.”

Ryhmässä 1.3) eivät ole saman tasoisia -ryhmässä mielipiteitä tasoerosta perusteltiin maisterin tutkinnon akateemisuudella, yliopiston kurssien olevan laajempia ja vaativat läpäistäkseen paneutunutta opiskelua. Ammattikorkeakoulua kritisoidaan surutta valehtelevan opiskelijoilleen, että heistä tulee saman tasoisesti koulutettuja kuin yliopistosta ja että hämärretään tahallisesti AMK:n ja yliopistokoulutuksen eroa. Usea mielipiteen kirjoittaja oli myös sitä mieltä, että ammattikorkeakoulu on entinen opistoasteen oppilaitos;

”Ammattikorkeakoulu on entinen toisen asteen oppilaitos eli opisto, jonka nimi on muutettu. Niitä on vain hämäyksen vuoksi yhdistetty keskenään isommiksi yksiköiksi ja lisätty tutkintoon jotain höpöhöpöopintoja, jotta tutkinnon laajuus olisi näennäisesti sama kuin korkeakoulussa/yliopistossa.”

Moni kirjoittaja oli myös sitä mieltä, että ammattikorkeakoulua ja yliopistoa ei voi mitenkään verrata toisiinsa;

”Ammattikorkeakoulun ja yliopiston vertailu on sama, kun vertailisi lukiota ja amista. Tosin en ole amiksen kuullut kutsuvan itseään ylioppilaaksi. Näiden amk mastereiden olen kuullut kyllä käyttävän ties mitä kiertoilmaisuja, ettei amk tausta paljastu.”

Ryhmässä 1.4) saman tasoisia -ryhmän mielipiteet ovat sitä mieltä, että tutkinnot ovat lakiteknisesti saman tasoisia ja korkeakoulutusta koskevan lainsäädännön mukaan molemmat ovat ylempiä korkeakoulututkintoja, jolloin työtä hakiessa tutkinnot ovat samalla viivalla. Tässä ryhmässä on oivallettu, että vaikka

opetuksen taso ja vaativuus eivät vastaisi toisiaan, niin lain mukaan kelpoisuudeltaan YAMK ja maisteri ovat saman tasoisia ja molemmat ovat päteviä hakijoita työpaikkoihin, joihin kelpoisuusvaatimuksena on ylempi korkeakoulututkinto;

"Ihan sama kuinka paljon intätte, niin aina se AMK tulee olemaan korkeakoulu. Mikä muukaan? Tervetuloa nykyaikaan, korkeakoulu ei enää tarkoita akateemisuutta ja tutkimusta pelkästään. Yliopisto taas tarkoittaa."

Ryhmässä 2) Kandi - AMK -tasolla vertailua oli tässä mielipidekeskustelussa yllättävän reilusti, vaikka toki otsikko: *"Rehellisesti: ovatko ammattikorkeakoulu ja yliopisto samanarvoisia?"* antaa täysin siihen mahdollisuuden. Yleensä kandi -tasoa ei mielletä varsinaiseksi tutkinnoksi, koska Suomen korkeakoulujärjestelmässä voi hakea yliopistoon suoraan opiskelemaan maisterin tutkintoa, toisin kuin ammattikorkeakoulussa, jossa täytyy olla ensin AMK -tutkinto sekä kaksi vuotta työkokemusta ennen kuin voi hakea YAMK -tutkintoa suorittamaan. Yksi poikkeus valtaväestön näkökulman joukkoon mahtuu;

"Ei ylioppilastutkinnolla voi hakea suoraan maisteriopintoihin. Ensin on tehtävä kandi."

Tämä mielipide on tosiaan poikkeus koko aineistossa ja ristiriidassa yleiseen käsitykseen ja linjaan siitä näkökulmasta, että suurin osa opiskelijoista hakee ja pääseekin opiskelemaan suoraan maisteriohjelmaan ylioppilastutkinnolla. Teen noston tästä mielipiteestä sen vuoksi, että tämän tutkielman lukijoille hahmottuu realistinen käsitys mielipiteiden kirjoittajien "ei välttämättä ollenkaan" realistisesta käsityskyvystä ja tietämyksestä tutkintojen rakennetta kohtaan. Yliopistossa suoritettu kandin tutkinto ymmärretään yliopistossa välivaiheena matkalla suoraan saman pääaineen maisterin tutkintoon;

"AMK vastaa yliopistossa kandin tutkintoa. Harva kuitenkaan yliopistossa lopettaa kandiin opiskelunsa."

Selvästi tämän verkkokeskustelun mielipiteissä AMK-tutkinnosta puhuminen kandina nostattaa tunteita;

"Amk vastaa nykyään kandin tutkintoa", "Mikä ihmeen AMK:sta hankittu kandi??? AMK:sta ei valmistu kandeja. Kandidaatin tutkinto suoritetaan yliopistossa." ja "Mistä lähtien AMK on kouluttanut kandeja?"

Ryhmässä 3) Tutkintojen erilaisuus -ryhmässä oli melko asiallista keskustelua ja ymmärrystä siitä, että molemmat tutkinnot ovat hyviä, erilaisia, valmistavat erilaisiin yhteiskunnan tarpeisiin ja opintojen valinta kannattaa tehdä siltä pohjalta miksi haluat valmistua sekä mitä töitä haluat tulevaisuudessa tehdä. Tässä ryhmässä oli hyvä ja realistinen ymmärrys siitä, että riippuu täysin alasta missä kannattaa opiskella. Usea mielipidekirjoittaja mainitsi esimerkein ammatteja mihin ammatteihin valmistutaan ammattikorkeasta ja mihin ammatteihin yliopistosta.

"Riippuu yksinkertaisesti siitä, miksi haluat valmistua ja mitä työtä haluat tehdä. Ei kannata ajatella, että tutkinnot menevät yksiin. Jos haluat tehdä esim. lääkärin, opettajan, sosiaalityöntekijän, psykologin, juristin, biologin, geologin, arkeologin, tutkijan jne. työtä, niin silloin valintasi on ilmanmuuta yliopisto koska AMK:sta ei yksinkertaisesti valmistuta noihin ammatteihin."

Tosin vahva näkemys mielipiteissä oli myös se, että ammattikorkeakoulusta valmistutaan käytännönläheisesti suoraan tiettyyn ammattiin ja työllistyvyys on varmempaa kuin yliopistotutkinnolla, koska yliopistolla opetetaan todella paljon kaikkea turhaa;

"Aika nopeesti sitten kävi selväksi ettei ihan mihin tahansa kannata aikaansa käyttää. Oli täyttä huttua opiskella uudella ns. kokeellisella laitoksella. Siellä ei ollut mitään ajatusta siitä mitä opiskelijat voisivat valmistumisen jälkeen tehdä".

Näiden lisäksi teen nostoja mielipiteistä, joissa edellä mainittujen näkökulmien lisäksi tutkintojen erilaisuus nostettiin esiin hyvässä valossa. Ryhmän mielipiteet YAMK- ja maisterin tutkintojen ristiriitaisista saman tai eri arvoisuudesta ja saman tai eri tasoisuudesta huolimatta nämä mielipiteet olivat vahvoja teemoja, jotka toistuivat usein sekä ovat siinä mielessä arvokkaita ja ansaitsevat huomion,

koska näissä mielipiteissä tutkintojen erilaisuus nähtiin nimenomaan niiden olemassaolon ideana ja tarkoituksenmukaisena, kuten;

”Eihän AKMn idea ole akateemisuus vaan nimenomaan sen vastakohta”

”Muuten eihän niitä voi verrata, toisessa opinahjossa kaikki pohjaa tieteelliseen tutkimukseen ja toisessa käytännönläheiseen opiskeluun. Mulla on molemmat tutkinnot, olen humanisti ja IT-inssi. Jälkimmäisellä olen kaikki työpaikkani saanut, toiselle lähinnä naureskellaan.”

Nämä mielipiteet ovat oikeastaan tutkielmani antoisin ja järkevin löytö, mutta nämä mielipiteet eivät vastaa tutkimuskysymyksiini vaan kertovat sen, miten Suomen koulutuspolitiikka on ajatellut tutkintojen keskenään toimivan.

Ryhmässä 4) Tutkintojen sisällöt -ryhmässä mielipiteet menevät tutkintojen sisällä alakohtaisesti syvemmälle kuin tässä tutkielmassani on tarkoitus mennä, koska vertailen tässä tutkielmassa tutkintojen arvotusta tasolla YAMK – maisteri ja 5) Informaatioarvo nolla -ryhmän mielipiteissä käsiteltiin pääasiassa mitä termejä käytetään tai mitä termejä saa käyttää riippuen korkeakoulusta, kuten fuksi, suuntautuminen vs. pääaine ja opinnäytetyö vs. gradu;

”Voi kyllä puhuu amk väki juurikin graduista ym. Ja fukseista puhuttiin ennen pelkästään yliopistossa, ennen kuin amk väki halusi välttämättä alkaa käyttää samaa.”

Myös siltaopinnot ja täydentävät opinnot olivat näissä ryhmissä ruotimisen kohteena väiteltäessä siitä, kuinka suora reitti ammattikorkeakoulusta voi olla yliopistoon. Työharjoitteluiden sisältöjen ja hyödyllisyyden vertailu kuten myös tradenomien mollaaminen oli vahvasti mielipiteiden asiasisältönä;

”Luultavasti harva juurikaan sairaanhoitajia yms. dissaa. Suurin ”dissauksen” aihe taitavat olla nuo tradenomit, jotka tuntuvat olevan se ammattikorkeakoulusta valmistunut ryhmä, jotka korostavat äärimmäisen korkeaa ja vaativaa koulutustaan. Ja toisaalta juuri se ryhmä, jota ilmankin pärjättäisiin.”

Varsinaista provosoimista, esim.;

”Sinulta on tainnut jäädä lääkkeet ottamatta. Ne kannattaisi ottaa aina ajallaan.”,

sekä ärsyttämistä ja asiatonta sävyä ylipäättäen oli todella vähän tässä aineistossa. Lopuksi päätin yhdistää ryhmien 4) ja 5) mielipiteet, koska edellä mainitut aihepiirit olivat esitetty hyvin paljon yhdessä, esimerkiksi mielipide oli aloitettu provokaatiolla ja vastasi lopuksi alakohtaiseen sisällölliseen seikkaan, kuten;

”Mitä sä sepostat? Ei tradenomi voi tehdä harjoittelua kaupankassalla. Millä logiikalla opinnot edes liittyy siihen ja eihän sinne kassalle tarvitse koulutusta.”

”Vai että ihan pääaine amiksessa...taas tämä. Ei, kultaseni teillä ei ole ollut pääainetta. Teillä on ollut erikoistumis ym. opintoja, mutta ei pääainetta. Jos teille on siitä pääaineena puhuttu, niin teitä (kuin oikeustradenomeja konsanaan) on viety harhaan. Vain yliopistossa on pääaine.”

eli nämä sinänsä varsin valaisevat mielipiteet eivät antaneet vastauksia tutkimuskysymyksiini.

5.5 ”YAMK vai Maisteri?”

Jälkimmäinen keskustelu näistä kahdesta tuoreesta verkkokeskustelusta on käyty 27.6.2020 vauva.fi sivustolla ja koostuu 34:stä mielipiteestä. Keskustelun otsikko on: *”YAMK vai Maisteri?”* ja aloituskysymys sekä -kommentti kuuluu: *”Kumpi on arvostetumpi työelämässä? Molemmathan on akateemisia loppututkintoja.”* Mielestäni on erittäin mielenkiintoista tutkia tämä keskustelu ensinnäkin sen vuoksi, että tämä mielipidekeskustelu on hyvin tuore ja toiseksi aloituskomentissa on jo hieman provosoiva aloitus, koska siinä väitetään molempien tutkintojen olevan akateemisia. Kiinnostavaa on myös tietää miten väestön tietämys ja ymmärrys on lisääntynyt vuosien varrella verrattuna aikaisemmin käytyihin mielipidekeskusteluihin, joita aineistossani käytän, vaikka tutkielman tarkoitus ei ole varsinaisesti tuottaa vertailevaa tietoa tästä näkökulmasta.

Mielipiteet luettuani ryhmittelin mielipiteet neljään teemaan: 1) Provokaatio tai aiheen vierestä kirjoittaminen, 2) YAMK on huonompi tutkinto kuin maisterin tutkinto, 3) erilaisuuden rikkaus ja 4) yksittäisen tietyn tutkinnon ruotiminen. Tässä mielipidekeskustelussa hyvin vähän kirjoitettu tutkintojen erilaisuuden hyvydestä, vain kolme mielipidettä. Yksittäisiä tutkintoja nostettiin keskusteluun, kuten musiikin maisteri YAMK, sosionomi YAMK ja tradenomi. En ota tarkempaan analyysiin ryhmien 1) ja 4) mielipiteitä tutkimuksessani koskien provosoimista ja yksittäisten tutkintojen esiin nostamista, koska tutkimukseni tarkoitus on selvittää, millainen suhde YAMK- ja maisterin tutkinnolla on mielipidekeskusteluissa yleisellä tasolla.

Ryhmän 2) mielipiteet koskien YAMK-tutkinnon huonommuutta perustuivat suurimmalta osin siihen, että YAMK-tutkinnosta ei saa riittäviä valmiuksia työskennellä samoissa tehtävissä kuin maisteri; täytyy neuvoa, puoliakaan töistä ei osata ja taidot riittävät vain sijaisuuksiin, kun maisterilla puolestaan on vakituinen työpaikka. Myös kirjallisen ja tieteellisen tuotoksen tekemisessä nähdään puutteita sekä opinnäytetyön osalta, että valmiuksissa jatkaa opintoja tohtori opintoihin;

"Tieteellinen kirjoitus puutteellista, ja ohjauksen vähyyden huomaa. Tutkimusmenetelmiä tai esimerkiksi sen oman teoreettisen viitekehyksen selkeää esilletuomista, kirjallisuuskatsauksen ja sen luotettavuuden arviointia tai oman tuotoksen luotettavuuden arviointia ei ole selkeästikkään opetettu."

"Meillähän YAMK- tutkinnon suorittaneilla on mahdollista hakea tohtori opintoihin yliopistoon. Kummasti vaan näitä YAMK:n suorittaneita ei siellä hirveästi näy, kun eipä anna valmiuksia tohtoriopintoihin, taitaa tulla se seinä vastaan, tajuavat itsekkin, ettei näillä pelleopinnoilla mitään tee."

Ryhmän 3) mielipiteissä erilaisuuden rikkaus todetaan YAMK-tutkinto paremmaksi nimenomaan sen vuoksi, että se antaa paremmat valmiudet työelämään ja sitä arvostetaan työelämässä;

"Siinä missä maisteri viilaa pilkkua, YAMK toteuttaa vaativia suuria linjoja."

Tämä on ristiriidassa edellisen ryhmän näkemyksen kanssa. Myös opintojen vaativuus ja monipuolisuus koettiin YAMK-tutkinnossa paremmaksi ja käytännöllisemmäksi kuin maisterin tutkinnossa;

”YAMK:n käyvä joutuu tosiaan hallita vaativampia ja isompia kokonaisuuksia ja pärjääkin niissä paremmin, koska jo opiskeluaikana on enemmän konkretiaa.”

Siitä huolimatta, että nämä kaksi jälkimmäistä mielipidekeskustelua on noin kaksi vuotta tuoreempia kuin edelliset aineistona käytetyt mielipidekeskustelut, ovat nämä samansuuntaisia ja yhteneväisiä näkökulmien suhteen kaiken kaikkiaan. Tosin pienempi aineisto pysyy tämän analyysin perusteella paremmin asiassa, mutta isompi aineisto puolestaan antaa paljon informaatiota ihmisten kaikenlaisista ajatuksista ja asenteista kyseisestä aiheesta. Ilmiselvää on, että edelleen vuonna 2020 aihe herättää paljon tunteita puolesta ja vastaan sekä edelleen ihmisillä on merkittävä tarve keskustella ja kommentoida aiheesta sekä muiden kirjoittajien mielipiteitä.

5.6. Tulosten yhteenveto

Tässä luvussa vedän yhteen analyysini tuloksia siitä, millainen suhde YAMK-tutkinnolla ja maisterin tutkinnolla on mielipidekeskusteluissa ja millaisia ominaisuuksia tutkinnoissa vertaillaan ja arvostetaan. Analyysin vahvimpina teemoina ja tuloksina toistuivat ensinnäkin myönteiset asenteet tutkintojen erilaisuuden rikkaudesta;

”Eli jos molemminpuolin alettaisiin myöntää, että nämä kaksi paikkaa kouluttavat porukkaa työelämän eri tarpeisiin.”

Toisekseen myönteiset asenteet saman tasoisuudesta eli toisin sanoen rinnastettavuudesta, kuten myös arvostus hyvästä työllistyvyydestä molempien tutkintojen ansiosta. Edellä mainittuja teemoja hieman heikompina, mutta selkeinä toistuvina teemoina paljastuivat YAMK-tutkinnon ominaisuuksista

käytännönläheisyyden ja työelämävalmiuksien arvostaminen. Maisterin tutkinnon ominaisuuksista puolestaan arvostettiin teoriataustaa sekä myös hyviä työelämävalmiuksia. (Taulukko 1.)

Keskustelu	”Edes ylempi AMK ei vastaa maisteria”	”Onko siis ylempi amk ja maisteri saman tasoisia tutkintoja”	”YAMK miksi kutsut itseäsi maisteriksi”	”Rehellisesti: ovatko ammatti-korkeakoulu ja yliopisto saman-arvoisia?”	”YAMK vai Maisteri?”	yht. kpl
Teemat						
tutkinnon status, arvo			13	38		51
työllistyminen	7		13			20
provokaatio/aiheen vierestä kirjoittaminen	57	3	532	334	16	942
saman tasoisia	7	10	30	22		69
ei saman tasoisia	10	5	155	41	15	226
erilaisuuden rikkaus	6		37	42	3	88
käännös-ongelmallisuus	8		25			33
yhteensä kpl	95	18	805	477	34	1429

Taulukko 1. Yhteenveto verkkokeskusteluiden mielipiteiden jakautumisesta teemoihin.

5.6.1 YAMK-tutkinnon ja maisterin tutkinnon suhde mielipidekeskusteluissa

Asenne maisterin tutkinnon arvottamisesta paremmaksi kuin YAMK-tutkinto, vaikuttaa mielipidekeskusteluissa perusasetelmalta, jota toistetaan muistutuksena muille kirjoittajille ja YAMK-tutkinnon omaaville. Asenne voi täten

perustua suurimmaksi osin ihmisten tietämättömyydestä ja väestön yleiseen asenteeseen maisterin tutkinnon oletettua paremmuutta kohtaan ja on siinä tapauksessa vähintäänkin epäreilu asetelma arvottaa tutkintoja. Palattuani vielä kertaalleen aineistoni teemoitettuihin mielipidesuikaleisiin kirjoittaessani Tulokset-lukua havahtuin, että aineiston mielipidekeskustelut ovat kokonaisuudessaan varsin negatiivista luettavaa ja lyövät YAMK-tutkintoa surutta;

”Joo nää YAMK -tutkinnot on kyllä ihan vitsi. Itketään miksei oteta vakavasti tutkintoa, jonka voi suorittaa parissa vuodessa parina päivänä kuukaudessa”.

Keskustelut lyövät surutta myös maisterin tutkintoa;

”Huh huh mikä ketju, en ole tajunnutkaan, että joillain maisterin tutkinnolla suorittaneilla on pissa noussut näin pahasti päähän.”

Tämän tutkielman tarkoitus onkin mennä perusoletuksia syvemmälle tutkintojen suhteeseen ja ominaisuuksiin niissä kohdin kuin tämä aineisto antaa siihen mahdollisuuden ja tuoda esiin asenteita, perusteluita ja arvottamista uuden tutkimustiedon valossa.

Korkeakoulujärjestelmämme perustana on kaksi samanarvoista väylää suorittaa ylempi korkeakoulututkinto, toinen väylä on yliopisto, jossa maisterin tutkinnon pääpaino on tieteellisessä tutkimuksessa ja siihen perustuvassa opetuksessa ja toinen väylä on ammattikorkeakoulu, joka tarjoaa YAMK-tutkintojen suorittajille käytännönläheistä ja työelämän tarpeisiin vastaavaa koulutusta. Tutkielman perusteella selviää, että nämä tutkintojen pääpainotukset nähdään rikkautena työmarkkinoilla. Keskusteluissa tuli ilmi useasti asenne, että mitä väliä mikä tutkinto tai titteli ihmisellä on koska kaikenlaisia osaajia tarvitaan työelämässä;

”Yhteiskunta ei pyörisi, jos kaikki olisivat sinun kaltaisia ajatusten Tonavia. Kaikkien ihmisten ei ole tarkoitus ollakaan mitään professoreita tai ylipäättään luoda uutta. Työmuurahaisia tarvitaan kaikista eniten pitämään yhteiskunnan rattaat pyörimässä.”

Mielipidekeskusteluissa nähdään myös ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen pääasiassa valmistavan niin erilaisiin ammatteihin, ettei voi verrata kumpi tutkinto on parempi. Mielipiteissä perustellaan miksi ammattikorkeakoulu on joissain kohdin järkevämpi vaihtoehto kuin yliopisto, kuten että yliopistosta ei valmistu tiettyihin ammatteihin lainkaan ja jos haluaa työskennellä juuri sellaisessa ammatissa tulevaisuudessa, on valittava ammattikorkeakoulututkinto. Moni akateeminen vanhempi on mielipidekeskusteluissa arvostanut jälkikasvunsa valitsemaa tietä ammattikorkeakoulussa saavuttaakseen haluamansa ja kiinnostuksen kohteena olevan ammatin. Vanhemmat ovat myös sivusta seuranneet jälkikasvunsa opintoja ammattikorkeakoulussa ja todenneet ne hämmästyttävän vaativiksi. Ammattikorkeakoulut ovatkin onnistuneet viime aikoina kehittämään ja nostamaan YAMK-tutkintoa tasa-arvoisempaan asemaan ylempien korkeakoulututkintojen tasolla (Isopahkala-Bouret 2018, 97).

Tutkielman tuloksena saatiin selkeä ja vahva mielipide siitä, että ammattikorkeakoulusta ei valmistu maistereita. Tuloksessa on kyse sekä vain tutkintonimikkeistä nimikkeinä, että myös maisterin tutkinnon arvottamisesta paremmaksi kuin YAMK-tutkinto. Paremmaksi arvottamisesta kertoo mielipidekirjoittajien yleinen harmitus siitä, että ammattikorkeakoulusta valmistuneet YAMK-tutkinnon suorittajat puhuvat itsestään maisterina, vaikka ovat valmistuneet ammattikorkeakoulusta. Asenne maisterin tutkinnon paremmuuden perusteluksi todettiin esimerkiksi käänteisesti, että maisterin tutkinnon paremmuuden voi tulkita myös näin päin;

"Kukaan maisteri ei kutsu itseään YAMK:ksi".

Tämä toki on melko provosoiva perustelu, koska YAMK, ylempi ammattikorkeakoulututkinto -tutkintonimikkeeseen on sisällytetty oppilaitos, eli ammattikorkeakoulu, ja yliopistosta ei valmistu ammattikorkeakoulututkintoon. Tämän tutkintonimike-asian voi tulkita myös rinnastettavuus -näkökulmasta, kuten osa mielipidekirjoittajista perusteli, että eri tutkintonimikkeet eivät osoita suoraan paremmuutta vaan yksinkertaisesti tutkinto nimikkeet ovat nimikkeitä ja niitä ei voi sekoittaa toisiinsa tai puhua ristiin kuten, "amis maisteri", koska yliopistosta valmistuu maisteri ja ammattikorkeakoulusta YAMK. Ymmärrys

tutkintojen rinnastettavuudesta toisiinsa haettaessa työtä, jossa koulutusvaatimus on ylempi korkeakoulututkinto, tulee keskusteluista ilmi ja osoittaa tutkielman tuloksena myös sen, että mielipidekirjoittajien ymmärrys Suomen koulutuspolitiikan duaalimallista, eli kaksiväyläisyydestä on selvästi lisääntynyt ja on edelleen lisääntymässä.

Aineiston vanhemmissa ja erityisesti vuosilta 2014 ja 2018 peräisin olevissa mielipidekeskustelussa näkyy vahvana tutkintonimikkeiden käännösongelmallisuus (taulukko 1), eli englanninkielisestä Master -tutkintonimikkeestä suomentaminen maisterin tutkinnoksi. Tämä johtuu siitä, että sekä YAMK-tutkinto että maisterin tutkinto ovat Master of xx ja tutkielmani perusteella erityisesti maistereiden tunteita kiehuttaa, jos YAMK-tutkinnon suorittanut kutsuu itseään englannin kielestä kääntäen maisteriksi tai käyttää tutkintonimikkeen englannin kielistä nimikettä tutkinnosta puhuessaan ja tutkintotodistusta esitellessään. Tämä joidenkin YAMK-tutkinnon suorittaneiden yksilöiden toimintatapa oli mielipiteiden perusteella harhaanjohtavaa sekä jopa tahallista harhautusta. Tutkielmasta käy ilmi, että ei ole hyväksyttävää, jos YAMK-tutkinnon suorittanut tituleeraa käännöksestä johtuen itseään maisteriksi ja nostaa itsensä samalle tasolle maisterin tutkinnon kanssa. Tässä ilmenee myös asenne maisterin tutkinnon paremmuudesta kuten edelläkin mainitussa näkökulmassa, mutta myös väestön tietämättömyydestä YAMK-tutkinnon ja maisterin tutkinnon olevan rinnasteisia tutkintoja toisiinsa nähden. Tutkielman perusteella käännösongelmasta aiheutunut asetelma maisterin tutkinnon arvottamisesta paremmaksi on selvästi väistymässä. Käännösongelmasta aiheutuvaa asennetta ei näy enää lainkaan vuonna 2020 kirjoitetussa kahdessa aineistona olevissa mielipidekeskusteluissa. Eräs mielipidekirjoittaja on myös huomannut saman seikan ja kommentoi viimeisessä mielipidekeskustelussa asiaa näin;

”Missä ovat nyt kaikki ne, jotka vetävät tutkinnon enkunkielisen version kehiin?”

YAMK-tutkinnon suorittaneet arvostavat tutkinnon jälkeistä työllistyvyyttä korkealle ja monet mielipidekirjoittajista kertoivat maistereita olevan työttömänä

koska tutkimustyötä ei kaikille riitä ja väittävät YAMK:n vievän maistereiden työt. Koulutuspaikkojen lisääntymisen ja korkeakoulututkinnon suorittamisen mahdollisuus kaikille sosiaalisesta taustasta huolimatta on johtanut tilanteeseen, että korkeakoulututkinto ei ole enää nykypäivänä vain harvojen ulottuvissa tai työllistymisen takuu vaan lähinnä hyvä perusta ponnistaa työelämään ja pärjätä siellä. Korkeakoulututkinto -vaatimus on käytännössä tietyn perusosaamisen vaatimus työelämään tai tiettyyn työtehtävään, osaaminen kehittyy ajan myötä työtä tekemällä asiantuntijuuteen ja pärjäämiseen työelämässä. (Ojala ym. 2015, 90; Torppa 2014, 141).

YAMK-tutkintojen kilpailukykyisyyttä vahvistaa työmarkkinoiden eriytyminen ja nimenomaan ammattikorkeakoulujen pääpaino; työelämän kehittäminen ja työelämäyhteistyö, eli tutkinto antaa valmiudet toimia vaativissa asiantuntija-kehitys- ja esimiestehtävissä yrityksissä, yhteisöissä ja julkishallinnossa sekä näyttöä työtoimintaympäristön analysointikyvystä ja muutosprojektien läpiviemisestä työelämäkontekstissa. Ojalan ym. 2015 tutkimuksen tulosten perusteella työnantajat arvostavat käytännön osaamista, jota YAMK-tutkinnon suorittajilla on. Tutkielmani tulokset kertovat sekä maistereiden arvostavan työllistyvyyttä kuten myös YAMK-tutkinnon suorittajien arvostavan tutkinnon suorittamisesta saatavaa käytännön osaamista ja työllistyvyyttä.

Aineistosta löytyi ristiriitaisia mielipiteitä koskien maistereiden työllistyvyyttä, vahva ja toistuva teema oli maistereiden työllistyvyyden arvostus, kuten edellä on kuvailtu, mutta osa YAMK-tutkintoa puolustavista mielipidekirjoittajista väittivät, että maisterit kärsivät työttömyydestä sekä ovat kateellisia ja pelkäävät YAMK -tutkinnon omaavien vievän maistereiden työt. Helsingin yliopiston ja Arene:n tutkimustieto ei ole samoilla linjoilla mielipiteiden kanssa. Maistereiden työttömyysprosentti on Helsingin yliopiston tutkimustiedon perusteella todella pieni, viisi vuotta valmistumisen jälkeen maistereita oli työttömänä 2 %. Arene:n 2019 suorittaman AMKista uralle -uraseurantakyselyn mukaan YAMK -tutkinnon viisi vuotta sitten suorittaneista noin yksi prosentti oli työttömänä. Aiemmissä tutkimuksissa todettu YAMK-tutkinnon olevan altavastaajan asemassa verrattuna maisterin tutkinnon omaaviin ei työllistyvyysprosenttien osalta näytä pitävän paikkaansa, koska tutkimustiedon perusteella YAMK -tutkinnon ja

maisterin tutkinnon suorittaneet ovat lähes täystyöllistettyjä. Maisterin tutkinnon suorittaneiden työttömyydessä on perää siltä osin, että heti valmistumisen jälkeen työttömyyttä on kokenut 36 % maistereista. (Arene 2019; Helsingin yliopiston maisteriuraseuranta-raportti 2019).

Korkeampi koulutus tai korkeakoulututkinto ei tarkoita suoraan parempaa palkkaa. Korkeakoulutuksen tullessa mahdolliseksi suorittaa suurimmalle osalle väestöä, on myös työvoiman koulutustaso Suomessa noussut ja vaikuttaa siten myös korkeakoulutettujen kasvaneeseen määrään ja runsaaseen tarjontaan työmarkkinoilla. Aineistossa puhuttiin yllättävän vähän tutkintojen suorittamisen näkökulmasta rahasta ja palkkasummista. Aiemmat tutkimukset kertovat YAMK -tutkinnon suorittamisen jälkeen vuosiansioiden olevan 7 % paremmat kuin ennen tutkinnon suorittamista, eli noin 2700 – 2900 euroa (Böckerman ym. 2019, 19).

Tämän tutkielman perusteella mm. sairaanhoitaja YAMK ja sosionomi YAMK tienaa tuhat euroa vähemmän palkkaa kuukaudessa verrattuna saman alan maisteriin (sairaalapsykologi ja sosiaalityöntekijä), teen tämän yksittäisen noston koskien tutkintokohtaisia mielipiteitä, vaikka tämä on luultavasti hyvin alakohtaista, päätellen siitä, että juuri nämä ammatit ja tutkinnot nostettiin esiin. Huomasin joidenkin mielipidekirjoittajien, jotka puhuivat suurista (jopa 8000 € / kk) palkkatuloistaan ilman minkäänlaista koulutusta, harrastavan provokaatiota aineiston keskusteluun tutkinnoista ja tutkinnon tarpeellisuudesta pärjäämään nykypäivän työelämässä. Arene:n Mitä kuuluu ammattikorkeakoulusta valmistuneille? -raporttia tulkiten vuonna 2014 valmistuneiden YAMK-tutkinnon suorittaneiden bruttopalkka vuodessa on n. 49 000 € ja Helsingin yliopiston maisteriuraseuranta-raportin mukaan vuonna 2003-2014 valmistuneiden maistereiden bruttopalkka 5v valmistumisen jälkeen on vuodessa 42 000 €. Siitä huolimatta, että mielipidekeskusteluissa väiteltiin melko vähän tutkinnoilla saatavista palkoista ja rahasta, teen kuitenkin bruttopalkan näkökulmasta noston, koska edellä mainittujen raporttien perusteella tutkintojen suhde on bruttopalkan näkökulmasta varsin tasa-arvoinen pienestä YAMK-tutkinnon etumatkasta huolimatta.

5.6.2 Ominaisuudet, joita YAMK-tutkinnossa arvostettiin:

Edellä mainittujen asenteiden muutoksen lisäksi asennemuutos tutkintojen toisiaan arvostavampaan suuntaan vahvisti keskusteluissa toistuva teema, eli YAMK-tutkinnoissa arvostetaan erityisesti käytännönläheisyyttä ja työelämälähtöisyyttä. Tämä on linjassa Arene:n selvityksessä ilmi tulleeseen YAMK-opintojen yhdeksi parhaista puoliksi mainittuun aitoon työelämä- ja käytännönlähtöisyyteen. Nämä YAMK-tutkinnon käytännönläheiset lähtökohdat, eli tutkinnon lähtökohtainen tarkoitus vastata työelämän tarpeita ja kehittää alueellista elinkeinotoimintaa, jotka ovat myös YAMK-tutkinnon idea erottua maisterin tutkinnosta, ovat mielipidekeskusteluissa nousseet esille ja lisänneet tutkinnon arvostusta;

”Molemmilla on paikkansa.”

Tämä osoittaa omalta osaltaan myös sitä, että YAMK-tutkinnon jatkuva kehitystyö on ollut onnistunutta. Tutkielman analyysistä selvisi myös, että YAMK-tutkinnon suorittajat arvostavat sitä, että valmistuvat selkeämmin suoraan tiettyyn ammattiin, johon tutkinnon suorittaja yleensä myös nimenomaan tähtää eli tutkinnon suorittaja tietää mitä haluaa työkseen tulevaisuudessa tehdä, esimerkiksi sairaanhoitajan tai insinöörin työtä. YAMK-tutkinnon työharjoitteluita pidettiin muutamaa soraääntä lukuun ottamatta myös hyvinä, koska ne vahvistavat opintojen työelämälähtöisyyttä ja niissä pääsee konkreettisesti syventämään osaamistaan entisestään joka puolestaan antaa paremmat valmiudet työelämään.

YAMK-opintojen vaativuutta ja monipuolisuutta myös kiiteltiin. Monelle YAMK -tutkinto avaa sellaisia mahdollisuuksien ovia työelämässä, joihin ei AMK-tutkinto riitä. YAMK-tutkinnon suorittaneena pääsee kiinni työmarkkinoilla hyviin työtehtäviin, joihin vaaditaan maisteritasoinen ylempi korkeakoulututkinto. Tosin YAMK-tutkinnon vakiinnuttua Suomen koulutusjärjestelmään vuonna 2005, on korkeakoulutettujen määrä luonnollisesti lisääntynyt ja siten kilpailukin työmarkkinoilla jossain määrin koventunut (Ojala ym. 2018, 291). Näistä

kahdesta tutkintojen kilpailuasetelmasta huolimatta edellä mainitun tutkimustiedon perusteella YAMK- ja maisterin tutkinnon omaavilla näyttää kuitenkin olevan erittäin hyvät työllisyysprosentit.

5.6.3 Ominaisuudet, joita maisterin tutkinnossa arvostettiin:

Akateemisuus oli mielipidekeskusteluissa usein toistuva termi, jolla on tässä tutkielmassa selvästi erityistä merkityksellisyyttä ja arvoa mielipiteen kirjoittajille (Lehtonen 2000: 17).

”Mutta vanhemmille ihmisille (jotka eivät tunne YAMK:n koulutusta) on arvostetumpi maisterin tutkinto. Heillä on muistissaan ne vanhat Suomi-elokuvat, joissa maisterit tulivat kesäksi kaupungista maaseudun huviloilleen valkoiset lippikset päässä.”

Nämä mielipiteessä mainitut vanhemmat ihmiset ovat toki harvoin enää rekrytoimassa työntekijöitä ylemmän korkeakoulututkinnon vaativiin työpaikkoihin, joten asenne on tästä näkökulmasta jäämässä historiaan.

Akateemisuudella tarkoitetaan tiedekorkeakoulua eli yliopistoa. Yliopisto-opintoja arvostettiin mielipidekeskusteluiden tulosten perusteella erityisesti akateemisuudestaan, eli teoriataustaan, tieteeseen ja tutkimukseen pohjautuvina tutkintoina, koska se antaa hyvät valmiudet itsenäisiin tiedonhakutaitoihin. Näiden taitojen perusteella maisterin tutkinto antaa hyvät lähtökohdat asiantuntija-, esihenkilö- ja johtotehtäviin, joita tulosten perusteella arvostettiin.

Tutkintojen keskinäisen suhteen tietyiltä osin parantumisen lisäksi maisterin tutkinto todettiin olevan sivistyksellisesti arvokkaampi kuin YAMK-tutkinto. Yliopisto-opinnoissa arvostettiin kurssien vaativuuden ja laajuuden ansiosta asioiden ymmärtämistä syvällisemmin ja tiedon soveltamisen taitoa, eli maisterin tutkinto antaa hyvät valmiudet työelämään sekä osaamista toimia tietyissä tilanteissa oikealla tavalla.

6. Pohdinta

Tutkintojen suhde on edelleen ristiriitainen ja tunteita kuumentava. Aiempien tutkimusten ja tämän tutkielman tulosten perustella keskustelu yleisellä tasolla, että maisterin tutkinto on arvostetumpi kuin YAMK-tutkinto, jumittaa edelleen paikoillaan, mutta tämän tutkielman tulosten perusteella väitän, että molemmien puolinen arvostus on lisääntynyt. Mielipiteiden perusteella on selvästi myös lisääntynyt ymmärrys siitä näkökulmasta, että molemmilla tutkinnoilla on paikkansa työelämässä sekä niistä valmistuu eri ammatteihin ja tutkinnot harvoin kilpailevat työnhakutilanteessa keskenään. Tutkintojen suhde on kehittynyt tämän tutkielman perusteella toisiaan arvostavampaan suuntaan ja myös vertailu-puhe on edistynyt rakentavampaan suuntaan. Tämän tutkielman perusteella YAMK-tutkinto on parantanut asemiaan maisterin tutkintoon verrattuna tutkintojen arvostuksen näkökulmasta.

Aineistossa puhutaan paljon tutkintojen olevan saman tasoisia ja tutkintojen ei olevan saman tasoisia. Tämä harmittavasti myös kertoo edelleen mielipidekirjoittajien keskuudessa vallitsevasta tietämättömyydestä Suomen koulutuspoliittisesta kahden väylän duaalimallista. Keskusteluissa on kuitenkin alkanut esiintyä vahvemmin ja useammin sanat tutkintojen rinnastettavuus, joka kertoo osan kirjoittajista ymmärtävän hyvin tutkintojen olevan rinnasteisia. Puhe rinnastettavuudesta kertoo siitä, että keskusteluissa ymmärretään tutkintojen tarkoituksen ollakin erilaisia, valmistavan eri ammatteihin ja eri painotuksin. AMK- ja YAMK-tutkinnot ovat ammattikorkeakoulututkintoja ja kandin sekä maisterin tutkinnot ovat yliopistotutkintoja ja ovat toisiinsa nähden rinnasteisia alempia ja ylempiä korkeakoulututkintoja. Mitä enemmän oikeista termeistä puhutaan eri foorumeissa avoimesti ja rakentavasti, sen paremmin väestön tietämys kasvaa ja asioiden oikeellisuus saa valtaa. Toki tämä vaatii myös vastaanottavalta lukijalta ennakkoluulottomuutta ja vaivaa kohdata asiat oikein.

Laadullisen asennetutkimuksen idea ei ole tulkita mielipiteitä, vaan asenteet tulisi löytää tekstistä selkeästi omina itsenään. Tässä tutkielmassa asenteet ovat vahvoja ja helposti löydettävissä, mutta olen joutunut sietämään sitä, että mielipiteitä ei ole aina perusteltu mitenkään, kommentti on vain heitetty mielipidekeskusteluun, vaikka oikeaoppisen mielipidekeskustelun rakenteeseen kuuluu tietty sisällöllinen kuvio; esittää oma mielipide, ampuu alas toisen kanta ja perustella oma näkökulma (Torppa 2014, 141). Mielipidekeskusteluiden perusajatus on esittää mielipiteitä puolesta ja vastaan, mutta aineistossani olevasta huomattavan suuresta määrästä ikävistä ja asiattomista kommentteista johtuen joudun pohtimaan, ovatko verkkokeskustelut vinoutuneita siten, että sinne kirjoittavilla on muita ihmisiä suurempi negatiivisuus tai vahvemmat mielipiteet asioista (Hakala ym. 2013, 224). Mutta tähän pohdintaan en luonnollisestikaan saa vastausta tässä tutkielmassa.

Johtopäätöksenä tuloksista on, että Suomen koulutuspoliittisen duaalimallin ymmärrys ja tutkintojen rinnastettavuus on melko huonosti väestön tiedossa. Tutkielman aineistossa pääosin vahvasti ilmi tulleesta samasta asenteesta kuin aikaisemmissakin tutkimuksissa ja artikkeleissa, että maisterin tutkinto arvotetaan paremmaksi, huolimatta aineiston mielipidekeskusteluissa on keskusteltu YAMK- ja maisterin tutkintojen olevan samanarvoisia monestakin näkökulmasta (Isopahkala ym. 2011, Ojala 2017, Ojala ym. 2019, Ojala ym. 2015, Ojala ym. 2018, Kinon 2020). Yksi näkökulma on, että molemmista tutkinnoista voi edetä suoraan tohtori opintoihin. Tästä näkökulmasta kirjoitettujen mielipiteiden osalta YAMK-tutkinto ei ole laisinkaan altavastajan asemassa maisterin tutkintoon nähden vaan tutkinnot nähdään saman tasoisiksi. Suomen koulutusjärjestelmä kuviossa 1 (OMK 2019) puoltaa myös tätä mielipidettä, eli vaikka ammattikorkeakouluissa ei tohtorintutkintoja järjestetä, niin kuvion mukaan ammattikorkeakoulusta on väylä, eli mahdollisuus hakeutua yliopistoon suorittamaan lisensiaatin- ja tohtorintutkinnot.

Tutkielmaa voisi jatkaa muutamasta eri näkökulmasta. Mielenkiintoista olisi esimerkiksi tutkia, missä määrin YAMK-tutkinnosta on edetty tohtorikoulutettavaksi ja millaisia täydennys- tai siltaopintoja jatkotutkintoon ammattikorkeakoulu tutkinnon pohjalta on yliopistossa edellytetty. Toinen aiheita

sivuava ja kiinnostava asia olisi tutkia myös missä määrin työnantajat ovat korottaneet tutkintovaatimuksiaan korkeakoulututkintojen yleistyessä.

Näistä YAMK-tutkinnon ja maisterin tutkinnon eroavaisuuksista huolimatta tai niistä johtuen tarvitaan kehitystyötä edelleen ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen välillä ja nimenomaan koulutuspoliittisen kokonaisuuden kehittämisen näkökulmasta. Ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen työnjakoa sekä yhteistyötä voisi selkeyttää ja lisätä joustavampaa liikkumista korkeakoulujen välillä sekä tutkintojen välillä. Yliopiston kandidivaiheen jälkeiseen maisterin tutkintoon voisi olla jonkin verran liikkumavaraa pääaineen valinnan osalta esimerkiksi lähitiedekuntien välillä, jolloin kandidivaiheen opintoja tulisi hieman kehittää sopimaan useampaan pääaineeseen maisterivaiheessa. Tällä hetkellä maisterivaiheen paikat ovat käytännössä varattu saman pääaineen kandidivaiheen opiskelijoille tai kandidivaihe täytyy aloittaa alusta, jos mieltä maisterin-opinnot tehdä toisesta pääaineesta. Ammattikorkeakoulussa joustavuus on paremmalla tasolla kuin yliopistossa, esimerkiksi Vaatetusartenomi AMK voi hakeutua ja suorittaa Palvelumuotoilija YAMK-tutkinnon tai Tradenomi AMK kasvatustalon tai sairaanhoitaja -YAMK-tutkinnon. Ammattikorkeakoulussa tieto ei siis automaattisesti rakennu vanhan tiedon päälle ja AMK-tutkinnon suuntautuminen ei rajoita YAMK-opintojen suuntautumista, vaan voi valmistaa johonkin ihan muuhun työhön. (Vaittinen 2020.) Myös siltaopintojen tarvetta ammattikorkean ja yliopiston välillä tulisi selkeyttää, tutkielmassa selvisi, että joissain tapauksissa suoraan AMK-tutkinnosta yliopiston maisteriopintoihin ei ole vaadittu kandidin siltaopintoja lainkaan ja joissain tapauksissa YAMK on joutunut suorittamaan koko maisteri tutkinnon opinnot kokonaisuudessaan ilman mitään hyväksi lukemista.

Tämän tutkielman tekeminen on ollut mielenkiintoinen ja haasteellinen työ. Mielipidekeskustelu itsessään, kuten myös aihe teoriataustoinen on ollut äärimmäisen mielenkiintoinen ja omaa ajatusta avartava projekti useasta eri näkökulmasta. Keskusteluiden monenmoiset mielipiteet ja jo aikansa eläneet uskomukset ja tiedot kannattelevat mielipidekeskusteluja yllättävän vahvalla otteella. Oikeasti avoin, ymmärtävä ja ajankohtaiseen tietoon perustuva

keskustelu on kuitenkin parantunut ja tutkielmani perusteella lisääntymässä YAMK- ja maisterin tutkintojen suhdetta tarkasteltaessa.

Lähteet:

Arene. 2016. Ammattikorkeakoulujen maisterikoulutus osaamisen uudistajana ja kansallisena koulutusinnovaationa. Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry:n selvitys YAMK-tutkintojen rakenteellisesta kehittämisestä.

http://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2018/arene_ammattikorkeakoulujen-maisterikoulutus-osaamisen-uudistajana-ja-kansallisena-koulutusinnovaationa_koko-raportti.pdf?t=1526901027 Luettu 23.3.2020.

Arene. 2020. Mitä kuuluu ammattikorkeakoulusta valmistuneille? Tuloksia syksyn 2019 valtakunnallisesta uraseurantakyselystä vuonna 2014 AMK- tai YAMK-tutkinnon suorittaneille. <https://uraseurannat.wordpress.tamk.fi/wp-content/uploads/sites/7/2020/05/Uraseurantakyselyn-tuloksia-s2019.pdf> Luettu 22.10.2020.

Böckerman, P., Haapanen, M. & Jepsen, C. 2019. Back to school: Labor-market returns to higher vocational schooling. Labour Economics 61 (2019) 101758.

Eskola, J. & Suoranta, J. 2008. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Finnish Internet Audience Measurement FIAM. 2020.

Hakala, S. & Vesa, J. 2013. Verkkokeskustelut ja sisällönerittely. Teoksessa Laaksonen, Matikainen & Tikka (toim.) Otteita verkosta. Verkon ja sosiaalisen median tutkimusmenetelmät. Tampere; Vastapaino.

Heikkinen, Vesa 2015. Kotus-blogi 8.9.2015 Vesa Heikkinen, Kommentoin, kommunikoin. www.kotus.fi Luettu 20.5.2020.

Helsingin yliopiston maisteriuraseurantaraportti 2019.
https://studies.helsinki.fi/sites/default/files/inlinefiles/01_HelsinginYliopisto_2003-2014_maisteri.pdf Luettu 18.10.2020.

<https://www.haaga-helia.fi/fi/master-tutkinnot>

<https://keskustelu.kaksplus.fi/saannot>

<https://www.laurea.fi/koulutus/#YAMK-tutkinnot>

<https://www.metropolia.fi/fi/opiskelu-metropoliassa/ylemmat-amk-tutkinnot>

<https://www.vauva.fi/artikkeli/keskustelualueen-saannot>

Isopahkala-Bouret, Ulpuukka. 2018. Stratification through a Binary Degree Structure in Finnish Higher Education. In: Bloch R., Mitterle A., Paradeise C., Peter T. (eds) Universities and the Production of Elites: Discourses, Policies, and Strategies of Excellence and Stratification in Higher Education. Palgrave Macmillan, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-319-53970-6_4

Isopahkala-Bouret, U., Rantanen, T., Raij, K. & Järveläinen, E. 2011. Eurooppalainen tutkintojen viitekehys ja akateemisesti suuntautuneiden ja ammatillisesti suuntautuneiden maistrintutkintojen vertailu. Julkaistu verkossa 27.huhtikuuta 2011; European Journal of Higher Education.

Kakkuri-Knuutila, M-L. & Halonen, I. 2003. Argumentaatioanalyysi ja hyvän argumentin ehdot. Teoksessa M-L. Kakkuri-Knuutila (toim.) Argumentti ja kritiikki. Lukemisen, keskustelun ja vaikuttamisen taidot. Tampere: Tammer-Paino Oy.

Kananen, Jorma. 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä. Miten kirjoitan kvalitatiivisen opinnäytetyön vaihe vaiheelta. Jyväskylä: Suomen yliopistopaino Oy - Juvenens Print.

Kekäle, T., Tynjälä, P. & Heikkilä, J. 2004. Duaalimalli, Bologna ja ammattikorkeakoulujen jatkotutkinnon arviointi. Teoksessa E. Okkonen (toim.) Ammattikorkeakoulun jatkotutkinto – toteutuksia ja kokemuksia. Hämeenlinna: Hämeen ammattikorkeakoulu.

Kelo, Marjatta. 2020. Masterminds – Maisteriainesta. Ylemmän ammattikorkeakoulutuksen ytimessä. YAMK – Lisää osamista, palkkaa ja uramahdollisuuksia. <https://blogit.metropolia.fi/masterminds/2020/03/09/yamk-lisaa-osaamista-palkkaa-ja-uramahdollisuuksia/> Luettu 14.1.2021.

Kiesiläinen, Mikko. 2018. Paljon opittavaa – duaalimallista on luovuttava. Libera blogit. <https://www.libera.fi/2018/05/04/paljon-opittavaa-duaalimallista-on-luovuttava/> . Luettu 17.7.2020.

Kinos, Sirppa. 2020. Sosionomit (ylempi AMK) muuttuvilla työmarkkinoilla. Tutkinnon suorittaneiden sijoittuminen työelämään, osaaminen ja toimintaympäristön haasteet. Turun yliopisto. Yhteiskuntatieteellinen tiedekunta. Väitöskirja.

Laakso, Riikka. 2013. Tradenomi (Ylempi AMK) -tutkinnon tunnettuus. Opinnäytetyö; Turun ammattikorkeakoulu. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/56723/Laakso_Riikka.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Laaksonen, S-M. & Matikainen, J. 2013. Tutkimuskohteena vuorovaiutus ja keskustelu verkossa. Teoksessa Laaksonen, Matikainen & Tikka (toim.) Otteita verkosta. Verkon ja sosiaalisen median tutkimusmenetelmät. Tampere; Vastapaino.

Laaksonen, S-M., Matikainen, J. & Tikka, M. 2013. Otteita verkosta. Teoksessa Laaksonen, Matikainen & Tikka (toim.) Otteita verkosta. Verkon ja sosiaalisen median tutkimusmenetelmät. Tampere; Vastapaino.

Lehtonen, Mikko. 2000. Merkitysten maailma. Tampere: Tammer-paino Oy.

Mattinen, Eija. 1995. Prosessikirjoittaminen. Tee kirjoittamisesta seikkailu. Helsinki: Painatuskeskus Oy.

Ojala, Kirsi. 2017. Ylemmät AMK-tutkinnot työmarkkinoilla. Tutkinnon suorittamisen yksilölliset ja koulutuspoliittiset merkitykset valmistuneiden ja työnantajien näkökulmista. Turun yliopisto. Kasvatustieteiden laitos. Väitöskirja.

Ojala, K. & Isopahkala-Bouret, U. 2019. Kova kilpailu ja kotiseutu-uskollisuus YAMK-tutkinnon suorittaneiden uralla etenemisen jarruina. Teoksessa Nori, Laalo & Rinne (toim.) Kohti oppimisyhteiskuntaa: Koulutuspolitiikan uusi suunta ja korkeakoulutuksen muuttuva maisema. Juhlakirja professori Arto Jauhiaisen täyttäessä 60 vuotta 5.4.2019. Turun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunta: julkaisusarja A: Turun yliopisto.

Ojala, K. & Isopahkala-Bouret, U. 2015. Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon ja maisterin tutkinnon suorittaneet työmarkkinoilla – tutkintojen statuserot, työkokemus ja työtehtävien eriytyminen kilpailuasetelman määrittäjinä. Teoksessa H. Aittola & J.Ursin (toim.) Eriarvoistuva korkeakoulutus? Artikkelikokoelma Korkeakoulututkimuksen XII kansallisesta symposiumista 19.-20.8.2014. Koulutuksen tutkimuslaitos. Jyväskylän yliopisto.

Ojala, K., Isopahkala-Bouret, U. & Haltia, N. 2018. Osaaminen ja kilpailukyky YAMK-tutkinnon suorittaneiden suhteellisen työmarkkina-asema määrittäjinä. Aikuiskasvatus 38 (4), 291-303.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2015. Suomi osaamisen kasvu-uralle. Ehdotus tutkinto-tavoitteista 2020-luvulle. Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2015:14. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75163/tr14.pdf> Luettu 18.10.2020.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2020. Ylempi amk-tutkinto – kehity asiantuntijana.
<https://opintopolku.fi/wp/ammattikorkeakoulu/ylempi-amk-tutkinto-kehity-asiantuntijana/>

Opintopolku.fi. Opetushallitus. Opetus ja kulttuuriministeriö 2020.
<https://opintopolku.fi/wp/ammattikorkeakoulu/ylempi-amk-tutkinto-kehity-asiantuntijana/> Luettu 18.10.2020.

Räty, Hannu. 1983. Asenteen sosiaalipsykologiseen käsitteeseen. Joensuun korkeakoulu, kasvatustieteiden osaston selosteita ja tiedotteita. N:O 43. Joensuun korkeakoulun offsetpaino: Joensuu.

Saarinen, Esa. 1994. Filosofia. WSOY: Porvoo.

Suhonen, Pertti. 2006. Mielenpidetutkimukset ja yhteiskunta. Tampereen yliopistopaino: Tampere.

Vaittinen, Pirjo. 2020. Joko nyt olisi aika selkeyttää YAMK-tutkintonimikettä? Suunta. Etelä-Karjalan ammatillinen verkkolehti Julkaistu 3.kesäkuuta 2020.
<https://www.saimia.fi/suunta/joko-nyt-olisi-aika-selkeyttaa-yamk-tutkintonimiketta/> Luettu 19.9.2020.

Tilastokeskus. Suomalaisien internetinkäyttö 2019.
https://www.stat.fi/til/sutivi/2019/sutivi_2019_2019-11-07_kat_001_fi.html

Torppa, Tiina. 2014. Työssään kirjoittavan opas. Print Best: Viro.

Vesala, K., & Rantanen, T. 2007. Laadullinen asennetutkimus: lähtökohtia, periaatteita, mahdollisuuksia. Teoksessa Vesala & Rantanen (toim.) Argumentaatio ja tulkinta. Laadullisen asennetutkimuksen lähestymistapa. Yliopistopaino: Helsinki.

Vipunen. 2019. Ammattikorkeakoulujen opiskelijat-tilasto. Saatavana sähköisessä muodossa <http://vipunen.fi>

Vipunen. 2020. Ammattikorkeakoulussa suoritettut YAMK-tutkinnot.
<https://vipunen.fi/fi-fi/layouts/15/xlviewer.aspx?id=/fi-fi/Raportit/Ammattikorkeakoulujen%20tutkinnot%20-%20amk.xlsb>

Aineistojen verkkosivujen-osoitteet:

https://www.vauva.fi/keskustelu/4352549/ketju/edes_ylempi_amk_ei_vastaa_maisteria

<https://keskustelu.kaksplus.fi/threads/onko-siis-ylempi-amk-ja-maisteri-samantasoisia-tutkintoja.2329025/#post-29505046>

<https://www.vauva.fi/keskustelu/3138207/yamk-miksi-kutsut-itseasi-maisteriksi>

<https://www.vauva.fi/keskustelu/3751234/rehellisesti-ovatko-ammattikorkeakoulu-ja-yliopisto-saman-arvoisia>

<https://www.vauva.fi/keskustelu/3799147/yamk-vai-maisteri>